

Hänninen Niina & Kuoppala Heidi

ILON HETKIÄ – KEMPELEEN PERHEKAHVILATOIMIN-
NAN KEHITTÄMINEN INNOSTAVAN TAIDETOIMINNAN
AVULLA

ILON HETKIÄ – KEMPELEEN PERHEKAHVILATOIMINNAN KE- HITTÄMINEN INNOSTAVAN TAIDETOIMINNAN AVULLA

Heidi Kuoppala
Niina Hänninen
Opinnäytetyö
Kevät 2012
Sosiaalian koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tekijät: Heidi Kuoppala ja Niina Hänninen

Opinnäytetyön nimi: Ilon hetkiä – Kempeleen perhekahvilatoiminnan kehittämisen innostavan taidetoiminnan avulla

Työn ohjaajat: Pirjo Ylikauma, Päivi Onkalo ja Raija Heiskari

Työn valmistuslukukausi ja -vuosi: Kevät 2012

Sivumäärä: 59 +

37 sivua liitteitä

Opinnäytetyömme oli toiminnallinen opinnäytetyö. Toteutimme kehittämishankkeen Mannerheimin lastensuojeluliiton (MLL) Kempeleen paikallisyhdistyksen perhekahvilassa. Hanke kulki nimellä Ilon hetkiä, ja sen tarkoituksena oli kehittää Kempeleen paikallisyhdistyksen perhekahvilan toimintaa innostavan taidetoiminnan avulla. Hankkeen tavoitteena oli kannustaa innostavan ohjaustavan avulla vanhempia ja lapsia toimimaan yhdessä taidetuokioissa. Tavoitteena oli myös, että perheet saavat toiminnan pohjalta ideoita ja innostusta yhdessä toimimiseen arjessa.

Kehittämishankkeemme sisälsi neljä prosessinomaisesti etenevää taidetoimintakertaa, joissa tärkeintä olivat vanhemman ja lapsen yhdessä toimiminen ja siinä koettu ilo. Perheiden tekemistä taideteoksista koottiin heidän arkeaan kuvaava taidenäyttely Kempeleen perhekahvilaan. Toiminnan suunnittelu ja toteutus perustui teoreettiseen tietoon perhe- ja lapsilähtöisyydestä, taiteista, arjen ekokulttuurisesta näkökulmasta sekä sosiaalipedagogiikkaan liittyvästä innostamisen käsitteestä. Palautteen ja arviomme mukaan perheet innostuivat yhteisestä tekemisestä Kempeleen perhekahvilassa ja perheet hyödynsivät taiteiden käyttöä myös kotona. Yhteistyökumppanimme mukaan innostavaa taidetoimintaa hyödynnetään Kempeleen perhekahvilan toiminnassa myös jatkossa.

Asiasanat: vuorovaikutus, arki, sosiaalipedagogiikka, innostaminen, taide

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme of Social Services

Authors: Heidi Kuoppala and Niina Hänninen

Title of thesis: Developing the Familycafe Function by Using Inspiring Art Activity

Supervisors: Pirjo Ylikauma, Päivi Onkalo and Raija Heiskari

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2012 Number of pages:
59 + 37 appendix pages

Our thesis was commissioned as a development project in the family cafe of Mannerheim League for Child Welfare. The purpose of the development project was to develop the function of the family cafe in Kempele with the help of inspiring art activity. The aim was to encourage the parents and the children to work together by using inspiring supervision. A secondary aim was that the families could get ideas from the sessions and become inspired of spending time together in their every day life.

The development project was a process which included four art activity sessions. In the end of the process the artwork was presented as an art exhibition in the family cafe. The knowledge base of our thesis contains theoretical information of family- and child-oriented work, art work, ecocultural aspect and socialpedagogy.

According to our observations and the given feedback the families were inspired to work together during our art activity sessions. The families told that they had begun to utilize art also at home with their children. According to our employer the inspiring art activity will be used as a part of Kempele family cafe functions in the future.

Keywords: interaction, everyday life, socialpedagogy, inspiring, art

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖMME TAUSTA JA TAVOITTEET	8
3 PERHEET JA PERHEIDEN ARKI INNOSTAVAN TAIDETOIMINNAN LÄHTÖKOHTANA.....	11
3.1 Ekokulttuurinen näkökulma arjessa.....	12
3.2 Vanhemman ja lapsen yhdessä toimiminen arjessa	13
4 INNOSTAVA OHJAUS JA TOIMINTA	15
4.1 Sosiaalipedagoginen näkökulma toiminnan ja ohjauksen tukena	15
4.2 Innostava ohjaus.....	16
4.3 Taiteet innostajan välineenä	18
5 ILON HETKIÄ -KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTUS	21
5.1 Hankkeen suunnittelu.....	21
5.2 Hankkeen toteutus	26
6 INNOSTAVAN TAIDETOIMINNAN ARVIOINTI	34
6.1 Millä tavalla ohjaus innosti yhdessä toimimiseen?	34
6.2 Miten toiminta innosti perheitä yhdessä toimimiseen arjessa?.....	37
7 PÄÄTELMÄT.....	40
8 POHDINTA	45
8.1 Oma ammatillinen kehittyminen	46
8.2 Eettisyys ja luotettavuus.....	48
8.3 Kehittäminen jatkossa	52
LÄHTEET	54
LIITTEET	60

1 JOHDANTO

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluiden kokonaisuus on nykyään kuntien muutostyön kohteena (Heino, Laine, Olsson, Pärnä & Törrönen 2010, 278). Oulussa toteutettavan ESKO-kärkihankkeen avulla kehitetään ehkäisevän työn menetelmiä järjestöjen ja kaupungin yhteistyönä. Osana tätä hanketta on Mannerheimin Lastensuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piirin Voimaperhehanke, jonka tarkoituksena on vanhemmuuden, perheiden sekä lasten ja nuorten tukeminen. (<http://pohjois-pohjanmaa.mll.fi>; www.kumppanuuskeskus.fi.) Voimaperhehankkeen opinnäytepankista saimme opinnäytetyöllemme aiheen, joka koski MLL:n Kempeleen paikallisyhdistyksen perhekahvilatoiminnan kehittämistä.

Opinnäytetyömme oli toiminnallinen opinnäytetyö, joka toteutettiin kehittämishankkeena Kempeleen paikallisyhdistyksen perhekahvilassa. Hanke kulki nimellä Ilon hetkiä, ja sen tarkoituksena oli kehittää Kempeleen paikallisyhdistyksen perhekahvilan toimintaa innostavan taidetoiminnan avulla. Hankkeen tavoitteena oli kannustaa innostavan ohjaustavan avulla vanhempia ja lapsia toimimaan yhdessä taidetuokioissa. Tavoitteena oli myös, että perheet saavat toiminnan pohjalta ideoita ja innostusta yhdessä toimimiseen arjessa. Toiminnan suunnittelu ja toteutus perustui teoreettiseen tietoon perhe- ja lapsilähtöisyydestä, taiteista, arjen ekokulttuurisesta näkökulmasta sekä sosiaalipedagogiikkaan liittyvästä innostamisen käsitteestä.

Kipinä toiminnallisen opinnäytetyömme toteuttamiseen syntyi kiinnostuksestamme perheiden kanssa tehtävään työhön sekä taiteiden monipuolisiin käyttömahdollisuuksiin sosiaalialan työssä. Taide ja kulttuuri mahdollistavat parhaimmillaan osallisuuden, yhteisöllisyyden ja monialaisuuden sekä tarjoavat välineen näiden toteuttamiseen. (www.thl.fi) Halusimme lisäksi suunnitella ja toteuttaa ohjattua, ilon kokemuksiin mahdollistavaa toimintaa erilaisille perheille. Perheen yhteisillä ohjatuilla toiminnoilla tuetaan perheen yhteistä aikaa. Arjesta

voi ja pitääkin nauttia. Kun vanhempi antaa vapaa-aikaa perheelle, se viestittää, että vapaa-aika ei ole vain vanhemman ”omaa aikaa” vaan nimenomaan ”perheen aikaa”. (Jallinoja 2009, 154–158.) Myös Miettisen & Rotkirchin (2012, 113) Väestöliitolle tekemän perhebarometrin mukaan vanhemmille parhaimpia ja tärkeimpiä hetkiä olivat ne, kun koko perhe oli koossa. Kotonaolo ei kerro siitä, viettävätkö perheen jäsenet aikaa yhdessä vai erikseen, vaan se kuvaa yhdessä olon mahdollisuuksia perheissä. Kuitenkin on muistettava, että koti ei ole ainoa paikka, jossa perheet voivat viettää aikaa yhdessä. (Miettinen & Rotkirch 2012, 95.) Kehittämishankkeemme perusajatus on, että perheet saavat yhteistä aikaa. Toiminnan kehittäminen perhekahvilassa on arvokasta, koska perhekahvilat ovat nykyajan perheiden kohtaamispaikkoja ja tarjoavat hyvät edellytykset yhteisen ajan viettämiseen myös muualla kuin kotona.

2 OPINNÄYTETYÖMME TAUSTA JA TAVOITTEET

Opinnäytetyömme oli toiminnallinen opinnäytetyö, joka toteutettiin kehittämissankkeena MLL:n Kempeleen paikallisyhdistyksen perhekahvilassa. MLL on kaikille avoin kansalaisjärjestö sekä Suomen suurin lastensuojelujärjestö, jonka tehtävänä on muun muassa edistää lapsiperheiden hyvinvointia tarjoamalla mahdollisuuden vertaistukeen sekä luomalla osallistumismahdollisuuksia eri elämäntilanteissa. MLL:n toiminta perustuu paikalliseen vapaaehtoistoimintaan. Paikallisyhdistysten päämääränä on parantaa aktiivista kansalaisuutta, joka edistää lapsiperheiden hyvinvointia. Kempeleen paikallisyhdistyksellä oli vuonna 2011 kaksi Kempeleessä toimivaa perhekahvilaa. (www.mll.fi)

Kehittämishankkeemme kulki nimellä Ilon hetkiä ja sen tarkoituksena oli kehittää Kempeleen paikallisyhdistyksen perhekahvilan toimintaa innostavan taide-toiminnan avulla. Hankkeen tavoitteena oli kannustaa innostavan ohjaustavan avulla vanhempia ja lapsia toimimaan yhdessä taidetuokioissa. Tavoitteena oli myös, että perheet saavat toiminnan pohjalta ideoita ja innostusta yhdessä toimimiseen arjessa. Asetimme lisäksi jokaiselle taidetoimintakerralle kokonaistavoitteita tukevat osatavoitteet.

Yhteistyö aloitettiin keväällä 2010 ja Yhteyshenkilömme MLL:n Pohjois-Pohjanmaan piiritoimistolta oli perhetoiminnan päällikkö Airi Kananen. Yhteistyökumppanimme Kempeleen paikallisyhdistyksestä oli Kerttu Hannila, joka toimii paikallisyhdistyksen puheenjohtajana sekä vapaaehtoisena perhekahvilan ohjaajana Kempeleen perhekahvilassa.

Ammatillisen kehittymisen tavoitteet perustimme sosiaalialan koulutusohjelman mukaisesti sosionomi (AMK) -tutkinnon kompetensseihin. Tavoitteenamme oli toimia sosiaalialan arvojen ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti opinnäytetyöprosessin aikana. Sosionomin osaamisalueista opinnäytetyössämme korostui asiakastyön osaaminen (www.oamk.fi). Opinnäytetyössämme tämä

tarkoittaa perhe- ja lapsilähtöisen työtavan huomioimista perhekahvilatoiminnan kehittämisessä. Tavoitteenamme oli oppia käyttämään taiteellisia menetelmiä sosionomin työvälineenä perheiden kanssa tehtävässä työssä sekä luomaan turvallinen, vanhemman ja lapsen yhteistyötä tukeva työskentely-ympäristö. Tavoitteenamme oli kehittää ohjaajan taitojamme niin innostajana toimimisen kuin ryhmänohjauksenkin näkökulmasta. Halusimme myös kehittää pedagogista osaamistamme järjestämällä perheille tavoitteellista toimintaa, jossa on huomioitu eri-ikäisten lasten osallistumismahdollisuus, sillä toinen meistä suorittaa sosionomiopinnoissaan lastentarhanopettajan pätevyuden.

Opinnäytetyömme tavoitteissa korostui myös sosiaalialan reflektiivinen kehittämisosaaminen (www.oamk.fi). Tavoitteenamme oli oppia työelämässä tarvittavia yhteistyötaitoja tilaajan kanssa, erityisesti tilaajan mielipiteiden ja toiveiden huomioimista. Toimeksiantajan löytäminen opinnäytetyölle onkin suositeltavaa toiminnallisessa opinnäytetyössä, sillä sen avulla voi päästä testaamaan ja kehittämään omia taitoja työelämän kehittämisessä ja harjaannuttamaan omaa innovatiivisuutta (Vilkka & Airaksinen 2003, 16). Sosiaalialan työ on ihmisten palvelua, joten vuorovaikutustaidoilla on suuri merkitys. Suurin osa työstä tehdään ryhmissä tai yhteistyönä ja niinpä ryhmän jäsenten tulee pystyä neuvonpitoon ja sovitteluratkaisuihin. (Kokko, Lahti, Lammi-Taskula, Lehto, Muuri, Mäkelä & Taipale 2011, 133.) Toiminnallisen opinnäytetyömme avulla halusimme lisäksi oppia kehittämistyön suunnittelemista, toteuttamista sekä arviointia.

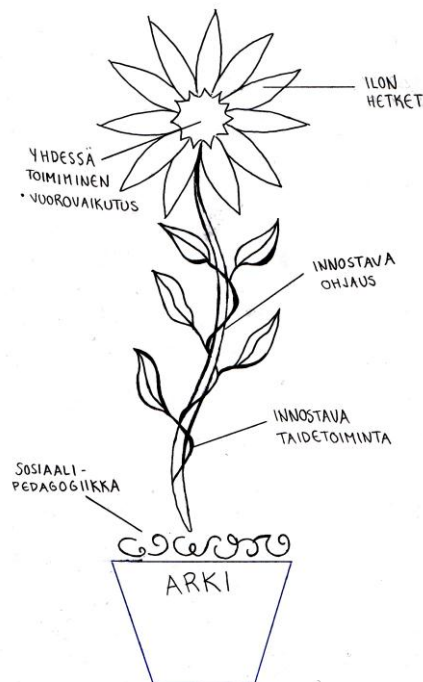

KUVA 1. Taidetta vesiämpäreissä

Innostaminen on kuin mauste:
sitä tarvitaan vain hyppysellinen
hymyyn sekoitettuna tai nauruun liotettuna.
Sen vaikutus alkaa katseiden kohdatessa,
käsien maalatessa samaa viivaa.

3 PERHEET JA PERHEIDEN ARKI INNOSTAVAN TAIDETOIMINNAN LÄHTÖKOHTANA

Opinnäytetyömme viitekehys rakentuu keskeisesti perheiden ja perheiden arjen ympärille. Niiden lähtökohtana on ekokulttuurinen teoria, jonka mukaan perheen arjen sujuminen, vanhempien hyvinvointi sekä lapsen kehitys ovat yhteydessä toisiinsa (Määttä & Rantala 2010, 53). Arkeen suuntautuvassa innostavassa taidetoiminnassa korostamme perhe- ja lapsilähtöisten menetelmien merkitystä. Toiminta suunnitellaan erilaisille perheille ja suunnittelu rakentuu arkeen liittyvien erilaisten asioiden eli perheteemojen (esimerkiksi koti ja perheelle tärkeit ihmiset) ympärille. Tavoitteenamme on vanhemman ja lapsen yhdessä toimiminen, joka mahdollistaa yhteisten ilonhetkien kokemisen innostavassa taidetoiminnassa. Kehittämishankkeemme tavoitteena on myös, että perheet saisivat toiminnan pohjalta ideoita ja innostusta yhdessä toimimiseen arjessa, joten suunnittelemme innostavan taidetoiminnan sellaiseksi, että se on helppoa toteuttaa myös kotona.

KUVIO 1. Opinnäytetyömme keskeiset käsitteet

3.1 Ekokulttuurinen näkökulma arjessa

Arjen tarkastelu elää ajassamme julkisessa keskustelussa. Arjen merkityksestä puhuvat ja kirjoittavat useat eri tahot. On huomattu, että arjen rytmi ja rutiinit ovat ihmisen hyvinvoinnille keskeisiä. Perheen arki on syklistä, päivittäin ja viikoittain tapahtuvaa tiettyjen tilanteiden ja rutiinien toistoa. Arki on työn, perheen ja muiden elämänalueiden yhteensovittamista sekä ajan jakamista asioille, jotka ovat tärkeitä. Yhteiskunnan luomat puitteet sekä kulttuurista lähtöisin olevat perinteet tuottavat tavat, joilla perhe toimii. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 16–17.)

Lapsen ensimmäinen ja ensisijainen kasvuympäristö on koti. Lapsiperheet rakentavat arkiset käytäntönsä omien mahdollisuuksiensa ja tarpeittensa mukaisesti. Perheen arkielämä on sidoksissa monella tavalla asuinympäristön elämänmenoon. Jokaisella perheellä on oma perhekulttuuri, joka ohjaa perheen arjen valintoja ja päivittäisiä rutiineja. Perhekulttuuri koostuu käsityksistä ja uskomuksista eli perheteemoista, jotka kertovat mihin perheessä uskotaan ja mitä perheessä arvostetaan. Ekokulttuurisen teorian mukaan ekologiset vaikutukset näkyvät perheiden arkipäivän valinnoissa ja rutiineissa. Keskeistä vaikutusten ymmärtämisessä on perheen arkirutiineista muodostuvan toimintakulttuurin järjestäminen ekokulttuurisen ympäristön eri osa-alueilla. Tämä tarkoittaa niitä muutoksia, joita perhe on valmis tekemään tai jättää tekemättä pitääkseen huolta arkielämän sujuvuudesta ja pysyvyydestä. (Määttä & Rantala 2010, 53–59.)

Ekokulttuuriseen ajattelumalliin pohjaavan perhelähtöisen toiminnan tavoitteena on perheen suoriutuminen arkielämän vaatimuksista (Määttä & Rantala, 2010, 170). Perhelähtöisyys edellyttää perheen ja työntekijän tasavertaisuutta, koska nähdään, että perhe ja sen jäsenet ovat oman tilanteensa ja arkensa asiantuntijana. Perhe tulee nähdä kokonaisuutena. Tavoitteena perhelähtöisessä ohjauksessa ovat perheen omien voimavarojen vahvistaminen, perheiden kulttuuristen erojen tunnistaminen sekä niihin vastaaminen. Perhelähtöinen työskentely painottaa lisäksi perheenjäsenten huomioimista yksilöinä sekä perheiden ainutlaatuisuutta ja erilaisuutta: kukin perhe on ainutlaatuinen. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2007, 17–27.)

Aito lapsilähtöisyys edellyttää, että lapsi saa olla lapsi lapsen maailmassa ja että aikuinen pystyy olemaan aikuinen (Jantunen 2011, 6). Sillä ei tarkoiteta lapsen ehdoilla toimimista vaan se edellyttää vastuullista aikuista, joka ottaa lapsen tarpeet huomioon. (Pulkkinen 2011, 320.) Lapsen yksilöllinen ääni tulee kuulluksi muun muassa puhumalla lapsen ikätason mukaisesti ja järjestämällä työtilat ja asioiden käsittely lapsen ehdoilla (Rönkkö & Rytönen 2010, 30). Lapsilähtöisen toiminnan perusajatuksena on, että paras tapa tukea lasta on ottaa huomioon perhe kokonaisuutena. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2007, 17).

3.2 Vanhemman ja lapsen yhdessä toimiminen arjessa

Väestöliiton perhebarometri selvittää, miltä lapsiperheiden arki näyttää tänä päivänä: esimerkiksi milloin aamulla herätään, milloin palataan kotiin, syövätkö perheenjäsenet yhdessä ja jääkö perheen yhteiselle ajalle tilaa harrastuksiin käytetyn ajan jälkeen. Tutkimuksessa selviää, että kiireen tunne lapsiperheissä on vähentynyt ja perheille annetaan enemmän aikaa. (Miettinen & Rotkirch 2012, 9.) Arkipäiväisyyteen tuo uutta ulottuvuutta yhdessä tekeminen, kosketaminen sekä lähellä oleminen (MLL:n julkaisuja, Näin syntyy hyviä vanhempia). Yhdessä tekemistä on muun muassa kuunteleminen, havainnointi ja vuorovaikutus. Lapselle on merkittävää vanhemman kanssa vietetty yhteinen aika. (www.mllseinajoki.fi; Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 143.) Vanhempien ja lasten toimiva vuorovaikutus antaa elämään voimia ja iloa (Törrönen 2012, 162). Vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta tukemalla syntyy lapsen ja aikuisen välille yhteys, jossa molemmilla on tilaa olla oma itsensä ja mahdollisuus itsensä toteuttamiseen ja ilmaisuun.

Perheen toimiessa kodin arjessa ovat aikuiset ja lapset vastavuoroisessa suhteessa, mikä rikastaa aikuisten käsityksiä lasten maailmasta sekä tarjoaa mahdollisuuden leikkiin, iloon ja huumoriin (Heino, Laine & Pärnä 2010, 154). Parhaimmillaan yhdessä oleminen koetaan luonnollisena osana arkea. Yhdessä koetut pienet hetket ja arjen elämykset mahdollistavat arjen ilon säilymisen.

”Sellaisessa toiminnassa, jossa lapsi viihtyy, viihtyy aikuinenkin – ja päinvastoin.” (Piironen-Malmi & Strömberg 2008, 55.) Vanhemmuus määritellään koko elämän mittaiseksi, päättymättömäksi prosessiksi, joka syntyy lapsen ja vanhemman välisessä päivittäisessä vuorovaikutuksessa. Vanhemmuus kasvaa yhteisistä kokemuksista ja lapsen kanssa arjessa elämisestä. Vanhemmuus on lapsen näkemistä, lapsen huomioon ottamista ja hänestä huolehtimista. (Rönkö & Rytönen 2010, 124.)

Perheiden arjesta tehdyn tutkimuksen mukaan vanhemmuuden antoisimpina puolina pidetään kahdenkeskisiä yhdessä olemisen ja tekemisen hetkiä lapsen kanssa. Lapsen oppimisen ja kasvun seuraaminen tuottaa iloa ja ylpeyttä. Vanhemmat kokevat antoisana myös lapsen osoittaman läheisyyden ja hellyyden sekä lapsen ilmaiseman ilon ja mielikuvituksen seuraamisen sekä lasten juttujen kuuntelemisen. Näille asioille on vanhempien mukaan vaikea löytää vastinetta muusta toiminnasta. (Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 59–64.)

4 INNOSTAVA OHJAUS JA TOIMINTA

Olemme tarkastelleet sosiaalipedagogikkaa ja siihen kuuluvaa innostamisen käsitettä perhekahvilatoiminnan kehittämisen kannalta. Sosiaalipedagogiikan tietoperustaan liittyvät olennaisesti arki, yhteisöllisyyden kehittäminen, innostaminen sekä taiteet (Hämäläinen & Kurki 1997, 191). Korostamme ohjauksen merkitystä perhekahvilan toiminnan kehittämisessä.

4.1 Sosiaalipedagoginen näkökulma toiminnan ja ohjauksen tukena

Sosiaalipedagogiseksi toimenpiteeksi nimetään toimintaa, jolla yritetään auttaa ihmistä liittymään mihin tahansa yhteiskunnalliseen instituutioon, kuten perheeseen tai paikalliseen lähiverkostoon. Sosiaalipedagogisessa työssä käytetään lukuisia erilaisia työmuotoja, joissa korostuvat toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys. Perinteiset sosiaalityön menetelmät ja luovaan toimintaan perustuvat työmuodot ovat tyypillisiä sosiaalipedagogisia työmenetelmiä. Työ voi olla joko ennaltaehkäisevää tai korjaavaa. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka, Saarnio 2009, 108–110.)

Keskeisesti sosiaalipedagogiseen ajatteluun sisältyy usko yksilöiden sekä ryhmien hyvän elämän ja yhteisöllisyyden kokemusten mahdollisuuteen. Ihmisen arjessa tapahtuvassa sosiaalipedagogisessa toiminnassa tuetaan ihmistä itseään sellaiseen toimintaan, joka tuo hänelle uudenlaisia mahdollisuuksia ja tapoja toimia (Ranne, Sankari & Rouhiainen-Valo 2005, 30–48). Sosiaalipedagogiikan moninaista käsitettä määritellään maailmalla eri traditioiden pohjalta. Se on luonteeltaan soveltavaa ja käytännöllistä. (Mäkinen ym. 2009, 108.) Luonteenomaista sosiaalipedagogiselle toiminnalle on lisäksi innovatiivisuus, joustavuus ja kyky muutokseen. Osana sosiaalipedagogisen toimijan ammattitaitoa on tuntea hyvin erilaisia toiminnan strategioita ja malleja, joita täytyy pystyä sovelta-

maan, kehittämään ja uudistamaan aina tilanteen mukaan. (Hämäläinen & Kurki 1997, 49–50.)

Sosiaalipedagogisen toiminnan perustana on dialogi ja vuorovaikutus sekä se, että ihmiset itse osallistuvat kaikkiin toimintaprosessin vaiheisiin. Ammatilliset sosiaalipedagogiikan harjoittajat mahdollistavat osallistumisen. Toiminta on joustavaa ja mukautuvaa, ja se muuttuu ja rikastuu yhteisessä työskentelyssä prosessiin osallistuvien ihmisten kanssa. Sosiaalipedagogisen toiminnan toimintamenetelmät vaihtelevat yleensä sen mukaan, missä kohdassa korjaavan ja ennaltaehkäisevän toiminnan ulottuvuuksilla liikutaan. Peruseriaatteena on ihmisten itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. (Hämäläinen & Kurki 1997, 48–49.)

4.2 Innostava ohjaus

Innostamisen tiedeperusta löytyy sosiaalipedagogiikasta, eikä innostamisella varsinaisesti ole omaa teoriaa. Innostaminen voidaan nähdä kannustavana ja liikkeellepanevana sosiaalipedagogisena tekniikkana, joka saa yksilöt ja ryhmät luomaan dynaamista sosiaalista verkostoa. Innostamista voidaan luokitella monin tavoin, esimerkiksi kulttuuriseen, vapaa-ajan sekä lasten ja nuorten innostamiseen. Innostamisella pyritään osallistamaan ihmisiä kulttuurin kaikille osaluille. (Hämäläinen & Kurki 1997, 196–202; Kurki 2000, 21.) Innostavan työn kohteena on ihmisen arki, jossa osallistumisen avulla pyritään aikaansaamaan muutos. Osallistuminen perustuu ihmisten vapaaehtoisuuteen. (Mäkinen ym. 2009, 114.)

Luonteenomaista innostamiselle on, että se elävöittää ihmisen hermistymisen ja itsetoteutuksen prosessia. Innostaminen on suuri energiaa luova elementti erilaisissa prosesseissa. Se lisää ihmisen tietoisuutta ja saa heidät liikkeelle sekä auttaa ihmisiä kehittämään luovaa ulottuvuuttaan. Innostaminen suuntautuu sosiaalisen kommunikaation edistämiseen ja ihmisten välisen tasavertaisen subjekti-subjektisuhteen kehittämiseen. Innostamisessa toiminta ei lähde työnteki-

jöistä, vaan ihmisistä itsestään. Innostaminen ja osallistuminen ovat toisiinsa kiinteästi sidoksissa. (Hämäläinen & Kurki 1997, 20–204; Kurki 2000, 81.)

Koska sosiaalipedagogisen toiminnan metodologia perustuu aina dialogiin sekä ihmisten väliseen vuorovaikutukseen, perustimme myös oman innostavan ohjauksemme dialogisuudelle (Hämäläinen & Kurki 1997, 49). Dialogi tapahtuu kielellisessä kohtaamisessa, vastavuoroisessa suhteessa, johon molemmat osapuolet vaikuttavat. Dialogilla tarkoitetaan usein pyrkimystä yhteisen ymmärryksen rakentumiseen. Tärkeää on kokemus siitä, että on tullut kuulluksi, nähdyksi ja hyväksytyksi. Kuuleminen vaatii itsetuntemusta, joka on tietoisuutta omista tunteista sekä kykyä käyttää tunteita vuorovaikutustilanteissa. (Ranne ym. 2005, 91; Mönkkönen 2002, 56–57.)

Myös sosiodynaaminen ajattelu korostaa sitä, että ohjaaja on tietoinen siitä miten reagoi toisiin, tarkkailee omia ennakkoluulojaan, välttää tekemästä ennenaikaisia päätelmiä sekä tiedostaa oman viestintätapansa. Ohjaajan pitää siis asennoitua itseensä objektiivisesti ja muihin subjektiivisesti. Ohjaajan toiminta on eettistä kun hän edistää omalla toiminnalla toisen kykyä itsenäiseen ajatteluun, tuntemiseen ja toimintaan. Ohjausprosessista voidaan saada suurempi hyöty irti kun kumpikin osapuoli arvostaa toisiaan ihmisinä, ja kun molemmat kunnioittavat kummankin antamaa panosta ohjausprosessiin. ”Inhimilliset kasvot” välittävät tiettyä avoimuutta inhimillisten tunteiden osoittamista ja vastaanottamista kohtaan, ne hymyilevät, ilmentävät mielenkiintoa ja arvostusta, heijastavat dialogia mahdollistavaa itsetuntemusta. (Peavy 2006, 21–36, 117.) Yleisesti ohjausta voidaan kuvata ajan, huomion ja kunnioituksen antamiseksi asiakkaalle (Mäkinen ym. 2009, 124).

Innostajat toimivat innostuksen välittäjinä. Innostaja on henkilö, joka toteuttaa innostamisen tehtäviä ja toimintoja ja joka kykenee herättämään ihmisissä aktiivista osallistumista. Innostaja auttaa käynnistämään prosesseja, joiden toteuttajina varsinaisesti ovat ihmiset itse. Innostaja hankkii tietoa todellisuudesta, tunnistaa tarpeita ja näkee puutteita. Hän on perillä yhteisön arvomaailmasta; hän virkistää aloitteita ja saa ihmiset liikkeelle. (Hämäläinen & Kurki 1997, 230.)

Innostajan täytyy olla kykenevä herättämään itse innostusta ja hänen täytyy uskoa, että toiset ovat kykeneviä innostumaan. Innostamisen käsite antaa ohjaajalle vapauden toimia tietyin reunaehdoin omasta persoonasta käsin. (Hämäläinen & Kurki 1997, 128, 233.) Myös Kokko, Lahti, Lammi-Taskula, Lehto, Muuri, Mäkelä & Taipale (2011, 139) korostavat työntekijän oman persoonan merkitystä työvälinaena. Kaikista ihmisistä ei ole innostajiksi, sillä ”innostaa ei voi, ellei itse ole innostunut”. Ihmisen oma käsitys innostamisesta ei voi perustua esimerkiksi erilaisten mielipiteiden kokoelmaan, vaan sen tulisi olla perusteltu ja reflektoitu. Ihmiset voivat rakentaa innostamisen aatteesta itselleen sopivan tyylin, joka inspiroi ja ohjaa kunkin ihmisen toimintaa sekä suunnittelun ja arvioinnin prosesseja. Innostamisen ammatin ydin on humanisuus. (Kurki 2000, 20–80.)

4.3 Taiteet innostajan välineenä

Sosiaalipedagogiseen työskentelyyn sopivia lähestymistapoja sekä Innostamisen keskeisimpiä keinoja ovat taiteiden monet muodot (Hämäläinen & Kurki 1997, 49; Kurki 2000, 19). Taide voi vaikuttaa sanana mahtipontiselta, isolta ja pelkoa herättävältä. Jotta ihmisille pystyy tarjoamaan ja tukemaan väylät taiteen maailmaan, ei tarvitse olla taiteilija, ei edes harrastaa taiteita. (Ruokonen & Rusanen 2009, 75–76.) Innostajalta vaaditaan kuitenkin tilanteesta riippuen erilaisia musiikillisia, tanssillisia, draamallisia, kirjallisia sekä tietokoneen käyttöön ja maalaustaiteeseen liittyviä erityiskykyjä (Hämäläinen & Kurki 1997, 233–234).

Taidetta on kuvattu osuvasti kohtaamispaikaksi. Kun taidetta tehdään yhdessä tai rinnakkain, sen vastaanottamisesta ja kokemuksesta keskusteleminen yhdessä antavat mahdollisuuden aitoon kohtaamiseen. Taiteella voi parhaimmillaan olla terveyttä edistävä vaikutus sen ollessa läsnä arjessa ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Yhteinen pienikin tanssihetki, voi tehdä ihmeitä voimistamalla, liikuttamalla ja koskettamalla sekä lapsia että aikuisia. (Ruokonen & Rusanen 2009, 21, 75.) Itsetuntemus ja aktiivinen suhde omaan elämään voi lisääntyä taiteellisen työskentelyn avulla. Taide antaa välineitä myös sosiaali-

seen oppimiseen ja kasvuun. Samalla, kun itsestä löytyy uusia piirteitä ja osaamista, Itsetunto vahvistuu. (www.thl.fi.)

Miksi kuvallinen ilmaisu ja taide ovat ihmiselle merkittäviä? Ihminen on voimakkaasti visuaalinen olento. Kun kuvaa tehdään sekä katsotaan, ihminen pohtii, hakee ilmaisua ja on vuorovaikutuksessa. Kuvalliset valinnat voivat tapahtua vaistonvaraisesti, ei kaiken pidä olla perusteltua eikä rationaalisen ajattelun punnitsemaa. (Ranne ym. 2005, 62–64.) Vapaus ja luovuus ovat toisiinsa sidoksissa: "luovuus syntyy vapauden ilmapiiristä" (Paalasmaa 2011, 166). Taideyöskentelyssä on loputon joukko erilaisia ratkaisuja, oikeita ja vääriä vastauksia ei ole. Toiminnalle ja tuotoksille annetaan arvoa laittamalla syntyneet tuotokset esille ja tarkastelemalla niitä yhdessä. (Ruukonen & Rusanen 2009, 75–76.)

Taiteiden käyttäminen opinnäytetyössämme oli olennaista muun muassa sen lapsilähtöisen luonteen vuoksi. Taide on yksi lapsen perusoikeuksista (Yhdistyneiden Kansakuntien lastenoikeuksien sopimus). Lapsi on luonnostaan kiinnostunut taiteiden tekemisestä. Lapselle ominaisia tapoja ajatella ja toimia ovat leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja ilmaiseminen. Lapsen osallistumismahdollisuuksia, hyvinvointia ja käsitystä itsestään lisää sekä vahvistaa hänen luonteva tapansa toimia. Lapsi ilmentää myös ajatteluaan ja tunteitaan toimiessaan itselleen mielekkäällä tavalla. Kun lapsi tekee ja kokee taidetta, hänen esteettisessä maailmassa on taiteellista draamaa, oppimisen iloa, ääniä, muotoja, värejä, tuntemuksia, tuoksua ja eri yhdistelmiä aistialueiden kokemuksista. Yksin tehdessään sekä osallistuessaan erilaisiin tuotoksiin yhdessä muiden kanssa, lapsi nauttii taiteesta, taidoista ja ilmaisusta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005.)

Pieni lapsi on kokonaisvaltainen ihminen, jolla kaikki aistit ovat vahvasti mukana kokemusmaailmassa. Sen lisäksi että kuvallinen toiminta ja kuvien katsominen auttavat lasta hahmottamaan omaa elinympäristöään, voi lapsi kuvien kautta myös kommunikoida ja olla vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Kuvan tekemisen sosiaalisuudesta kertoo se, että kuvallinen toimintahetki on parhaimmillaan lapsen ja aikuisen ollessaan keskenään vuorovaikutussuhteessa.

Aikuisen tehtävänä on kuunnella, havainnoida ja olla kiinnostunut lapsen toiminnasta. Aikuinen ilmaisee havaintojaan kommenteilla tai ehdotuksilla, joilla on mahdollista vaikuttaa lapsen toimintaan. Lapsen työskentelyn etenemiseen vaikuttaa aikuisen eläytyminen tilanteeseen, sillä se tarjoaa lapselle kokemuksen tunteiden ja ajatusten yhteydestä. Lapsi haluaa aikuisen arvostusta ja palautetta omasta työskentelystään. (Piironen-Malmi & Strömberg 2008, 50.) Taiteelliset peruskokemukset syntyvät musiikista, kuvallisesta ilmaisusta ja kädentaidoista, tanssista, draamasta ja kirjallisuudesta (Piironen-Malmi & Strömbergin 2008, 99). Maalaaminen on leikkiä ja iloisia löytöjä värien kanssa. Leikin tavoin maalaaminen elää ja muuntuu koko ajan. Lapsikaan ei leiki suorittaakseen jotain, kuten maalaaminenkaan ei ole tehtävä, jossa tähdätään lopputulokseen. (Lautela 2011, 44.)

5 ILON HETKIÄ -KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTUS

Kehittämishankkeemme kohdistuu MLL:n perhekahvilatoiminnan kehittämiseen. Perhekahvilat ovat jokaiselle avoimia paikkoja, joissa erilaisuus ja erilaiset mielipiteet hyväksytään. Perhekahvilaan tulemisen kynnyks tulisi olla mahdollisimman alhainen. Toimintaan ovat tervetulleita mukaan kaikenlaiset perheet eri elämäntilanteissaan. Parhaimmillaan perhekahvila toimii iloisesti yhdessä tekemällä. Perhekahvilan idea kumpuaa halusta hakea ja saada inspiraatiota arkeen sekä ilosta olla lasten kanssa. MLL:n keskusjärjestön 1.-17.4.2011 välisenä aikana toteuttaman perhekahvilakyselyn mukaan perhekahvilassa kävijöille yksi merkittävä syy siellä käymiseen on vertaistuen saaminen vanhemmuuteen ja siihen liittyviin haasteisiin sekä ilonhetkiinkin. (Satuli-Kukkonen 2011, 4–14.)

MLL:n Kempeleen paikallisyhdistyksen perhekahvila on avoinna joka maanantai Kempeleen nuorisoseurantalolla. Kempeleen paikallisyhdistyksen perhekahviloissa kävi vuonna 2011 keskimäärin 40 perhettä. Isovanhemmat ja muut perheelle tärkeät henkilöt ovat myös tervetulleita mukaan perhekahvilaan. Suurin osa lapsista on alle kolmevuotiaita, ja mukana on myös sisaruksia. Perhekahvilatoiminnassa on keskeistä vanhempien yhdessä olo sekä lasten mukana olo yhteisessä toiminnassa. Perhekahvilassa on mahdollisuus tutustua uusiin ihmisiin. Siellä tarjotaan vanhemmille myös tukea ja tietoa, sekä lapsille seuraa ja mukavaa tekemistä. Perhekahviloissa voi myös järjestää erilaisia teemapäiviä. (<http://kempele.mll.fi>)

5.1 Hankkeen suunnittelu

Kävimme tutustumassa Kempeleen perhekahvilaan kolme kertaa. Ensimmäinen tutustumiskerta oli syksyllä 2010. Hämäläisen & Kurjen (1997, 231) mukaan toimintaympäristöstä on hyvä saada realistinen kuva ennen toimintaan ryhtymistä, sillä tehokas työskentely on mahdollista vain sellaisessa ympäristössä jonka tuntee. Tutustumiskäyntien tarkoituksena oli tutustua olemassa olevaan

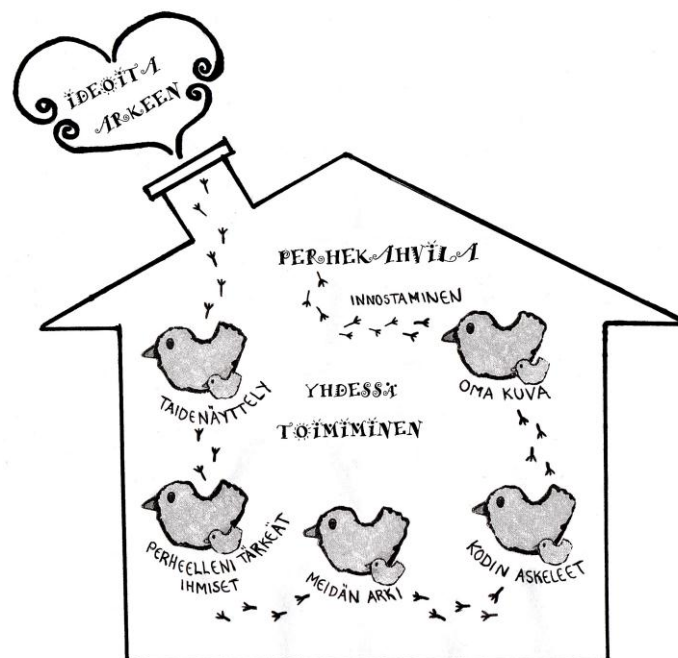
toimintaan ja ohjaukseen sekä perhekahvilassa käyviin perheisiin ja perhekahvilan tiloihin. Pidimme suhteellisen tiiviisti yhteyttä yhteistyökumppaneihimme opinnäytetyön suunnitteluvaiheesta alkaen joko palavereita pitämällä tai sähköpostilla (liite 2). Kehittämishankkeen kustannukset koostuivat lähinnä materiaalihankinnoista ja matkakuluista. Materiaaleista kertyneet kustannukset olivat 85 euroa. Rahoittajana projektissamme toimivat Mannerheimin lastensuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri sekä Kempeleen paikallisyhdistys (liite 3).

Toiminnan suunnitteluun vaikuttivat yhteistyökumppanin tarpeet ja toiveet. Samankaltaisten toimintojen välttämiseksi yhteistyökumppanimme toivoi meidän ottavan huomioon Kempeleen perhekahvilaan keväälle 2011 tehdyn toimintasuunnitelman, sekä perehtyvän vuonna 2008/2009 tehtyyn MLL:n perhekahvilakyselyyn. Kyselyn mukaan perhekahvilassa kävijät pitävät antoisimpana sisältönä perhekahvilassa vapaata keskustelua. Melkein yhtä antoisana he pitivät lapsille suunnattua toimintaa. Avoimissa vastauksissa toivottiin muun muassa enemmän lapsille ja vanhemmille suunnattua yhteistä, ohjattua toimintaa, ohjattua leikkiä tai askartelua lapsille sekä ohjattuja musiikki- ja liikuntatuokioita. Suurin osa MLL:n perhekahviloiden ohjaajista kehittäisi perhekahvilan ohjelmaa suunnitelmallisemmaksi, toiminnallisemmaksi ja aktiivisemmaksi sekä järjestäisi enemmän ohjattua toimintaa lapsille. Kyselystä ilmenee, että yli puolet ohjaajista haluaisi kehittää omia ryhmänohjaajan taitojaan. (Svensberg, Viinikka & Ylikojola 2008, 12–21.)

Perhekahvilakyselystä saadun tiedon pohjalta kehittämishankkeen tavoitteiksi muodostui vanhempien ja lasten kannustaminen yhdessä toimimiseen innostavissa taidetuokioissa innostavan ohjaustavan avulla. Tavoitteena oli myös, että perheet saavat toiminnan pohjalta ideoita ja innostusta yhdessä toimimiseen arjessa. Päätimme pitää neljä taidetoimintakertaa, joiden aikana toimintaa kehitetään koko ajan pyytämällä toimintakertojen päätteeksi palautetta perheiltä sekä yhteistyökumppaneiltamme. Toiminnan suunnitteluvaiheessa perehdyimme omaan ohjaajan rooliimme ja innostamisen käsitteeseen.

Jokaiselle toimintakerralle tehtiin toimintasuunnitelma. Toiminnan suunnittelu perustui perheiden arkeen liittyviin perheteemoihin. Perheteemoja ovat ekokult-

tuurisen teorian mukaan esimerkiksi koti ja asuinympäristö, kotityöt sekä lasten kaverit ja leikki (Määttä & Rantala 2010, 59–60). Toimintakerrat suunniteltiin näiden mukaisiksi. Teemoja käsiteltiin prosessinomaisesti neljällä toimintakerralla taiteen avulla. Yhteiskunnan pienin ja kiintein yksikkö on perhe. Sen jäsenet haluavat elää yhdessä ja pitää toisistaan huolta. (Kokko ym. 2011, 17.) Ensimmäisellä taidetoimintakerralla vanhemmat ja lapset maalasivat yhdessä ”oman kuvan” yhteiselle paperille ja pohtivat yhdessä toistensa erilaisia sisäisiä ja ulkoisia piirteitä. Perheenjäsenet ovat yksilöitä ja perhe on sen jäsentensä summa. Koti on perheiden arjen keskeinen paikka (Määttä & Rantala 2010, 66). Koti on täynnä perheenjäsenien näkyviä ja näkymättömiä jälkiä, eli merkkejä asukkaistaan, joita toisen taidetoimintakerran aikana maalasimme näkyväksi tanssin avulla. Valitsimme kolmannen taidetoimintakerran aiheeksi arjen. Määttä & Rantalan (2010, 83) mukaan arvokasta aikaa lapsen kanssa on esimerkiksi arkisten askareiden yhdessä tekeminen. Perheen arki linkittyy monella tapaa asuinympäristön elämänmenoon (Määttä & Rantala 2010, 53), minkä vuoksi valitsimme neljännen toimintakerran aiheeksi ”perheelle tärkeät ihmiset”. Lopuksi pidimme taidenäyttelyn, jossa olivat esillä kaikki perheiden tekemät taide- teokset.

KUVIO 2. Innostavan taidetoiminnan perheteemat

Innostavan toiminnan välineeksi valitsimme taiteen eri muotoja, kuten tanssia, sanataidetta, maalaamista ja lauluja. Lapset tutustuvat lauluihin ja oppivat niitä spontaanin laulun ja leikin avulla. Lapsille tärkeää on havainnollisuus ja toisto. Aikuinen synnyttää omalla toiminnallaan motivaation musiikista innostumiseen ja siitä nauttimiseen. Kuvallinen ilmaisu ja käden taidot puolestaan ovat pienillä lapsilla leikkiä liikkeen kautta erilaisten materiaalien avulla. (Piironen-Malmi & Strömberg 2008, 50–54.) Yhteistyökumppanimme toivomuksena oli, että sisällytämme toimintaan myös perinneleikkejä, jotka ovat ominaisia MLL:n toiminnalle. Toiminnassa tärkeää on, että se synnyttää lapsessa iloa omasta tekemisestään. Erilaisia materiaaleja käsitellessään lapsi käyttää kaikkia aistejaan. Pienelle lapselle tärkeä osa kädentaitoja on tutustuminen erilaisiin materiaaleihin, joita haistellaan, maistellaan ja tunnustellaan. Hyvä lähtökohta toiminnalle ovat lapsen omat kädet ja jalat, sillä ne auttavat myös kehon tutkiskelussa. (Piironen-Malmi & Strömberg 2008, 50–52.) Toiminnan kestoa mietittäessä huomioimme pienten lasten rajallisen keskittymiskyvyn.

Luonnonmateriaalit ovat hyviä askartelu- ja rakenteluaineiksi. Myös yksinkertaiset perustekniikat, kuten materiaalien sekoittaminen, paperin rypistäminen, repiminen ja revityn paperin käyttö kuvallisessa ilmaisussa sopivat hyvin lasten kädentaitojen harjoitteluun. (Piironen-Malmi & Strömberg 2008, 52–75.) Valitsimme taidetoiminnassa käytettäväksi materiaaleiksi kiviä, kankaita ja kankaan palasia, elintarvikkeita, elintarvikepakkauksia sekä revittyjä sanomalehtiä. Materiaalien valinnassa kiinnitimme huomiota siihen, että ne ovat edullisia sekä helposti hankittavissa. Ostimme kaupasta lapsille turvallisia Redimix-maaleja, ja teimme itse kiisselimäaleja. Tutustuimme toiminnassa käytettäviin materiaaleihin etukäteen ja testasimme niitä etukäteen.

Taidetoiminnan toteutukseen tarkoitettu tila oli Kempeleen nuorisoseurantalons liikuntasali. Tilan järjestelyssä meidän oli otettava huomioon ennen kaikkea äänen kuuluvuus, koska ne perhekahvilassa kävijät, jotka eivät osallistuneet toimintaan, käyttivät myös samaa salia. Suunnittelimme itsellemme ohjaajapaidat, joita käytimme jokaisella taidetoimintakerralla. Jokaisen toimintakerran suunnitteluun jätettiin liikkumavaraa muutoksille. Keräsimme palautteen perheiltä, yhteistyökumppaneiltamme sekä opinnäytetyön vertaisarvioijilta jokaisen taidetoi-

mintakerran lopussa. Toimintatuokioiden aikana havainnoimme vanhemman ja lapsen yhteistoimintaa sekä innostavaa ohjausta. Kirjasimme päiväkirjoihin jokaisen toimintakerran jälkeen havaintojamme, ajatuksiamme, kehittämissuhteita sekä omia ideoitamme toiminnasta. Teimme muutoksia toimintaan, ohjaukseen ja käytännön asioihin seuraavalle toimintakerralle palautteen sekä omien havaintojemme pohjalta. Lopullinen toiminnan arviointi toteutettiin suullisesti toimintakertojen ja taidenäyttelyn jälkeen erikseen sovittuna päivänä.

KUVA 2. Ohjaajapaidat

Ilmoitimme toiminnan järjestämisestä esitteillä MLL:n Kempeleen paikallisyhdistyksen nettisivuilla sekä Kempeleen nuorisoseurantalolla (liite 4). Pidimme lyhyen alustuksen (liite 5) tulevasta toiminnasta tammikuussa 2011. Alustuksen tarkoituksena oli herättää perhekahvilassa käyvien perheiden mielenkiinto sekä innostaa heitä osallistumaan tulevaan taidetoimintaan. Ajattelimme, että alustus auttaa luomaan perustan turvalliselle ilmapiirille, ja antaa perheille mahdollisuuden tutustua toimintaan. Pyysimme osallistujia ilmoittautumaan etukäteen (liite 6), jotta saisimme selville osallistujien määrän ja lasten ikäjakauman. Toimintaan mahtui mukaan seitsemän ensiksi ilmoittautunutta perhettä, joissa lapset ovat alle kolmevuotiaita. Ryhmä oli suljettu ryhmä, jossa jokaiselle toimintaker-

ralle osallistuminen ei ollut kuitenkaan pakollista, vaikkakin se oli suositeltua toiminnan prosessinomaisuuden vuoksi.

5.2 Hankkeen toteutus

Toiminnan ajankohdaksi päätimme yhteistyökumppaneiden kanssa hiihtoloma-
viikon (viikko 10) 2011 jälkeiset viisi maanantaita. Toimintakerrat toteutettiin vii-
kon välein. Varasimme jokaiselle toimintakerralle aikaa yhteensä 45 minuuttia.
Aloitukseen varattu aika oli noin 10 minuuttia, toimintaan 30 minuuttia ja lope-
tukseen 5 minuuttia. Ryhmään osallistui kaiken kaikkiaan 15 aikuista ja 23 lasta,
eli yli puolet enemmän perheitä, kuin mitä olimme alustavasti suunnitelleet.
Toimintaan osallistuneiden lasten iät vaihtelivat vuoden ikäisistä viisivuotiisiin
lapsiin.

Ennen toimintakerran alkamista valmistelimme toimintaan tarkoitetun tilan. Ja-
oimme liikuntasalin pöydillä kahteen osaan. Suunnittelimme tilan järjestämisen
ennen kutakin toimintakertaa, ja toimintakertojen edetessä teimme tilan järjeste-
lyn suunnitteluun liittyviä parannuksia. Toimintakerrat aloitettiin yhteisellä alku-
piirillä, jossa vanhempi ja lapsi istuivat lähekkäin. Toiminta aloitettiin joka kerta
samalla aloituslaululla (liite 7), jonka aikana vanhempi ja lapsi leikkivät yhdessä.
Toimintakertojen teemoihin siirryttiin innostamisrunon tai -laulun avulla. Toimin-
taohjeiden jälkeen perheille annettiin työskentelyrauha. Olimme koko ajan per-
heiden käytävissä, ja havainnoimme heidän työskentelyään. Vanhempia
kannustettiin yhdessä toimimiseen lasten kanssa lapsen iästä riippumatta in-
nostavan ohjauksen avulla. Soitimme usein tilanteeseen ja aiheeseen sopivaa
taustamusiikkia.

Toiminta päättyi yhteiseen lopetuspiiriin, jossa lausuttiin joka kerta sama, lapsen
ihasteluun liittyvä lopetusloru (liite 8). Lopuksi vaihdettiin ajatuksia toimintaker-
rasta. Vanhemmilla oli mahdollisuus saada kotiin viemisiksi käytännöllisiä, ru-
tiineja helpottavia ohjeita sekä runoja, loruja ja laulujen sanoja. Kuvaamme toi-
minnan toteutuksen tavoitteidemme, eli vanhemman ja lapsen yhdessä toimimi-
sen sekä innostavan ohjauksen näkökulmasta.

Toimintakerta 1: Oma kuva

Olemme tiivistäneet taulukkoihin jokaisen toimintakerran (taulukko1–4) tavoitteet, toiminnan sisällön, arvioinnin sekä kehityksen seuraavaa toimintakertaa varten. Toiminnan sisältö keskittyy yhdessä toimimiseen ja innostavaan ohjaukseen. Liitteissä (liite 9–13) kuvataan yksityiskohtaisemmin jokaisen toimintakerran kulku.

	Toimintakerran tavoite	Yhdessä toimiminen	Innostava ohjaus	Arviointi	Kehitys seuraavalle kerralle
Toimintakerta 1: Oma kuva	Innostaa vanhempaa ja lasta tekemään yhdessä oma kuva	Materiaalien hakeminen, erilaisiin materiaaleihin tutustuminen, oman kuvan tekeminen	Innostusruno ja siihen eläytyminen, kannustaminen erilaisten materiaalien kokeilemiseen, kysymysten esittäminen ja yhdessä ihmettely, käytännön asioiden sujuminen, turvallinen tunnelma, toiminnan seuraminen läheltä	+ Taidetointi mukava + Perheiden osallistuminen ja innokkuus +/- Materiaalien runsas valikoima - monilapsisten perheiden ohjaus - Toiminnan ohjeistus - Äänen huono kuuluvuus	Aloituslaulun ja lopetuslaulun tulostaminen, Materiaalien käytön rajaaminen, Monilapsisten perheiden huomiointi, lyhyet ja selkeät ohjeet, Ohjaus materiaalien hakemiseen, Tiiviimpi aloitus- ja lopetuspiiri

TAULUKKO 1. Ensimmäisen toimintakerran tiivistelmä

Ensimmäisen toimintakerran tavoitteena oli innostaa vanhempaa ja lasta tekemään yhdessä oma kuva. Esitimme perheille innostusrunon, johon otimme mukaan toiminnassa käytettäviä esineitä ja materiaaleja mielenkiinnon herättämiseksi. Erityisesti lapset kiinnittivät niihin huomiota runoa kuunnellessaan. Sekä vanhemmat että lapset katsoivat keskittyneesti ja hymyillen eläytymistämme runoon. Vanhemmat ja lapset hakivat yhdessä toimintaan tarvittavat materiaalit. Innostimme materiaalien ja värien valinnassa esimerkiksi kysymällä lasten ja aikuisten lempivärejä, makuja ja tuoksuja. Kannustimme kokeilemaan maalaa mista pikkuautoilla, piparkakkumuoteilla, rakennuspalikoilla sekä muovisilla eläinhahmoilla. Ensimmäisellä toimintakerralla innostava ohjaus keskittyi käy-

tännön asioiden sujuvuudesta huolehtimiseen sekä ympäristön turvallisen tunnelman ylläpitämiseen. Tarkkailimme perheiden yhdessä toimimista, ja annoimme heille vapauden toimia yhdessä. Oma innostajan roolimme tämän ryhmän kohdalla haki vielä ensimmäisellä kerralla paikkaansa.

Vanhemmat ja lapset keskittyivät koko toimintatuokion ajan yhdessä tekemiseen: vanhemmat kannustivat ja ohjasivat lapsiaan oman kuvan tekemisessä sekä rohkaisivat lapsia kokeilemaan eri maalausvälineitä ja maaleja. Osa aikuisista innostui itsekkin testaamaan maalaamista. Vanhemman ja lapsen yhdessä tekemistä oli myös värien tutkiminen, ihmettely ja käsin tunnustelu. Varsinkin pienemmät lapset keskittyivät enemmän materiaalien kosketteluun ja niillä leikkimiseen. Kiersimme perheiden luona, ja ihmettelimme yhdessä syntyviä taide-teoksia ja niiden sisältöä.

Yhteistyökumppanimme ehdotti, että tulostamme aloituslaulun ja lopetuslorun, jolloin perheillä olisi helpompi osallistua alusta alkaen. Perheiltä saimme palautetta, että ohjaajat laulaisivat aloituslaulua ensin jonkin matkaa, jonka jälkeen vanhemmat toistaisivat laulun perässä. Materiaaleista saimme kahdenlaista palautetta: perheiden mielestä taidetoiminnassa käytettäviä materiaaleja olisi voinut olla vähemmän, kun taas yhteistyökumppanimme kehui materiaalien monipuolista valikoimaa. Lasten mielestä taidetoiminta oli kivaa ja mukavaa. Seuraavalla toimintakerralla huomiota oli kiinnitettävä enemmän monilapsisten perheiden ohjaukseen, jotta vanhemmat pystyisivät paremmin toimimaan yhdessä lastensa kanssa. Päätimme, että aloituksessa ja lopetuksessa ohjaajat voivat auttaa monilapsisia perheitä ottamalla yhden lapsista leikitettäväksi lapsen niin halutessa.

Toiminnan ohjeistus olisi voinut olla selkeämpi ja ytimekkäämpi. Lisäksi äänen kuuluvuus tuotti ongelmia. Emme mielestämme ohjanneet vanhempia tarpeeksi heittäytymään myös itse mukaan toimintaan, vaan vanhemmat ohjasivat lapsiaan tekemään lapsen kuvan. Huomasimme, että ohjaajien on hyvä auttaa perheitä materiaalien hakemisessa toiminnan alussa. Näin toiminta saadaan hyvin käyntiin. Jotta perheet voisivat jatkossa hakea oma-aloitteisesti tarvitsemansa materiaalit, päätimme laittaa ne joka kerta samoille paikoille.

Toimintakerta 2: Kodin askeleet

	Toimintakerran tavoite	Yhdessä toimiminen	Innostava ohjaus	Arviointi	Kehitys seuraavalle kerralle
Toimintakerta 2: Kodin askeleet	Innostaa vanhempaa ja lasta tanssimaan yhdessä paperille kodin jälkiä	Loruleikit, Värien valinta, Tanssimaalaus musiikin tahdissa, Yhdessä hassuttelu, Jalkojen peseminen	Innostamisrunot, Osallistumiseen kannustaminen, osallistumisen mahdollistaminen, Esimerkkien antaminen, kysymysten esittäminen, turvallinen tunnelma, toiminnan seuraaminen läheltä	+ kaikki osallistuiivat toimintaan + tanssimaalauspaikkojen valmiiksi järjestäminen + perheiden luovuuden ja mielikuvituksen käyttö - Tilan käytön suunnittelu ja järjestäminen - ohjaus jäi vähäiseksi: aika meni käytännön asioiden järjestelyyn - työnjako ei toiminut	Ohjaajat eri puolille aloitus- ja lopetusrinkiä, kaittimit toimintapaikan lähelle, Vauvoille virikkeitä, Tilan suunnitteluun kiinnitetään enemmän huomiota, Työnjako selkeämmäksi

TAULUKKO 2. Toisen toimintakerran tiivistelmä

Toisen toimintakerran tavoitteena oli innostaa vanhempaa ja lasta tanssimaan yhdessä paperille kodin jälkiä. Pyysimme aluksi kaikkia toimintaan osallistuvia riisumaan sukat pois. Vanhemmat ja lapset kiinnittivät huomiota toistensa paljaisiin varpasiin ihastelemalla ja ihmettelemällä niitä. Tällä kertaa innostamisrunona oli kaksi varpasiin ja tanssimiseen liittyvää loruleikkiä, jotka toistimme kaksi kertaa. Tulostimme tälle kerralle aloituslaulun ja lopetuslorun sanat, joka auttoi perheitä tulemaan mukaan toimintaan. Perheet osallistuivat loruleikkeihin esimerkkimme mukaisesti sekä lukemalla lorun paperilta.

Tanssimaalauspaikat oli järjestelty valmiiksi ja toiminnan nimi kiinnitetty näkyvälle paikalle seinään. Materiaaleja oli ensimmäisellä toimintakerralla liikaa, joten tällä kerralla jokainen perhe sai valita kahta eriväristä maalia. Kiinnitimme huomiota ohjeistuksen selkeyteen, koska saimme ensimmäisellä toimintakerralla palautetta sen sekavuudesta. Toiminnan ohjauksessa painotimme vielä

enemmän vanhempien ja lasten yhdessä tekemistä ja etenkin sitä, että jokainen perheen jäsen osallistuu tanssimaalaukseen. Kannustimme vanhempia ottamaan pienimmät lapset mukaan toimintaan sekä osallistumaan myös itse. Perheet innostuivat toiminnasta ja kokeilivat yhdessä erilaisia tanssityylejä toisiaan käsistä kiinni pitäen. Lapset maalasivat väreillä myös itseään sekä vanhempien varpaita. Kannustimme perheitä hyödyntämään tanssissa paperin koko pinta-alaa, maalaamaan jalkojen lisäksi myös käsillä ja kuuntelemaan musiikkia, jonka tahtiin voi tanssia.

Olimme tarvittaessa perheiden käytettävissä esimerkiksi pitämällä pienempiä lapsia sylissä, ja toimintapaikan läheisyyteen toimme peittoja, jolle pystyi halutessaan laskemaan vauvan. Huomasimme ensimmäisellä toimintakerralla, että monilapsisten perheiden auttaminen on toiminnan aikana tärkeää yhdessä tekemisen onnistumisen kannalta. Pienempien lasten sylissä pitäminen vei meiltä aikaa, jonka olimme ajatelleet käyttävämmme valokuvaukseen sekä veden kantamiseen pesupaikalle. Lopuksi perheet pesivät yhdessä jalkansa ja pyyhkivät ne kuiviksi. Veden värjäytyminen jalkojen pesu tilanteessa sai aikaan vanhemman ja lapsen välillä keskustelua ja ihmetystä.

Havaitsimme, että toimintatilan järjestämisellä on suuri merkitys innostavan toiminnan ja ohjauksen toimivuuden kannalta. Esimerkiksi pesupaikka olisi mielestämme pitänyt olla eri paikassa, koska perheet joutuivat kävelemään toistensa maalausten lomassa päästäkseen pesupaikalle ja sieltä pois. Pesupaikka oli myös vaarassa ruuhkautua ja koitua tästäkin syystä ongelmaksi. Tila oli todella huono äänen kuuluvuuden kannalta, joka tuotti jatkuvasti haasteita. Istuimme tällä kertaa tiiviimmässä aloitus- ja lopetuspiirissä, jotta äänemme kuuluisi paremmin. Saimme kuitenkin palautetta, että kaikki eivät kuulleet siltikään puhettamme. Musiikin kuuluvuudessa oli myös ongelmia. Vanhemmat kertoivat pitäneensä tästä toimintakerrasta erityisesti siksi, koska lapset viihtyivät hyvin ja tämä toimintakerta sujui muutenkin mutkattomammin.

Toimintakerta 3: Meidän arki

	Toimintakerran tavoite	Yhdessä toimiminen	Innostava ohjaus	Arviointi	Kehitys seuraavalle kerralle
Toimintakerta 3: Meidän arki	Innostaa vanhempaa ja lasta kuvaamaan yhdessä kodin arkea kierrätysmateriaalien avulla	Innostamisruno, Lakanan alla istuminen, paperisilpун heittäminen ja sotkeminen, elintarvikepakkausten ja paperisilpун kerääminen, taideteoksen tekeminen	Innostamisruno ja yhdessä leikkiminen, Lyhyet ja ytimekkäät toimintaohjeet, Sisällön "paljastaminen" toiminnan edetessä, Lähellä olominen ja keskustelu	+ Kiireettömyys + Tunnelma + Sotkeminen + Materiaalin kerääminen - huono äänen kuuluvuus	Selkeyttä ohjeistukseen

TAULUKKO 3. Kolmannen toimintakerran tiivistelmä

Kolmannen toimintakerran tavoitteena oli innostaa vanhempaa ja lasta kuvaamaan yhdessä kodin arkea kierrätysmateriaalien avulla. Pidimme toiminnan ohjeistuksen lyhyenä ja yksinkertaisena. Emme paljastaneet koko toiminnan sisältöä heti aluksi, vaan se selvisi toiminnan edetessä. Innostamisrunon aikana istuimme eri puolilla rinkiä kuuluvuuden parantamiseksi, ja kaiuttimet sijoitimme lähemmäs toimintapaikkaa. Kiinnitimme muutenkin enemmän huomiota toimintatilan järjestelyyn, koska edellisillä toimintakerroilla olimme huomanneet sen olevan tärkeää ympäristön turvallisuuden ja viihtyvyyden kannalta. Luimme runon ja vanhemmat huiskuttelivat lapsiaan siivousliinoilla ja pölyhuiskuilla esimerkkimme mukaisesti. Runo ja huiskuttelu saivat aikaan naurua ja iloa ja vanhemmat aikoivat käyttää runoa myös kotona.

Vanhemmat ja lapset istuivat lattialla lähekkäin, ja heiluttelimme heidän yllään lakanaa, jossa oli paperisilppua. Sotkua syntyi paljon, mutta se oli kaikista vain hauskaa: perheet innostuivat heittelemään silppua toistensa päälle. Sekä aikuiset että lapset pitivät silpун levittämisestä ja sotkemisestä. Perheet keräsivät yhdessä tyhjiä elintarvikepakkauksia, joka oli heidän mielestään mukavaa. Osa lapsista olisi halunnut kerätä kaikki purnukat itselleen, mikä teki tunnelmasta hilpeän ja iloisen. Perheet kiinnittivät yhdessä keräämänsä materiaalit kartongille, ja osa myös maalasi teoksen. Vauvoille oli varattu virikkeeksi muun muassa tyhjiä ketsuppipulloja, ja he viihtyivätkin hyvin osan ajasta lattialla peittojen pääl-

lä. HavaitSIMME edellisiltä toimintakerroilta sen, että vauvojen viihtyvyys parantaa yhdessä tekemisen onnistumista.

Työskentely oli rauhallista, ja perheet keskittyivät yhdessä tekemiseen. Ohjausta ei tällä kertaa tarvittu paljon, ja se keskittyi lähinnä vanhempien ja lasten kanssa keskusteluun, mikä sujui helposti ympäristön kiireettömyyden vuoksi. Saimme loppuringissä palautetta, että perheet olivat pitäneet tästä kerrasta. Esimerkiksi lapset olivat tykänneet eniten paperisilpun keräämisestä. Meidän mielestämme tämä toimintakerta onnistui parhaiten tähän asti. Toimintakerran rauhalliseen ilmapiiriin vaikutti mielestämme työnjaon selkiyttäminen edellisiin toimintakertoihin nähden.

Toimintakerta 4: Perheelleni tärkeät ihmiset

	Toimintakerran tavoite	Yhdessä toimiminen	Innostava ohjaus	Arviointi	Kehitys seuraavalle kerralle
Toimintakerta 4: Perheelleni tärkeät ihmiset	Innostaa vanhempaa ja lasta leikin ja kivien koristelun avulla muistelemaan perheelle tärkeitä ihmisiä	Innostamisruno, Perinneleikit, Kivien maalaaminen ja koristelu, Lasten heiluttaminen lakanoiden sisällä, Vierekkäin lattialla maakaaminen	Innostamisruno ja yhdessä leikkiminen, esimerkkien näyttäminen, Lähellä oleminen ja keskustelu	+ Tunnelma + ohjauksen vähäinen tarve + Vanhempien kekseliäisyys ja luovuus - Liikaa tekemistä yhdelle kerralle	Toiminta pidettävä yksinkertaisena: ei liikaa materiaaleja, ei liikaa toimintaa samalla kerralla, ohjauksen yksinkertaisuus

TAULUKKO 4. Neljännen toimintakerran tiivistelmä

Neljännen toimintakerran tavoitteena oli innostaa vanhempaa ja lasta leikin sekä kivien koristelun avulla muistelemaan perheelle tärkeitä ihmisiä. Tarvitsimme tällä kertaa toiminnalle enemmän tilaa kuin aikaisemmillä kerroilla, ja meidän tuli kiinnittää enemmän huomiota ohjeistuksen selkeyteen, koska toimintakerta sisälsi paljon erilaisia leikkejä ja toimintoja. Leikimme yhdessä perheiden kanssa innostamisrunon ja perinneleikkejä. Vanhemmat osallistuivat leikkeihin lasten kanssa esimerkiksi pitämällä heitä sylissä sekä tanssien ja leikittäen lattialla. Perheet maalasivat ja koristelivat yhdessä kiviä, jotka kuvasivat heille tärkeitä

ihmisiä tai omia perheen jäseniä. Isommat lapset maalasivat ja koristelivat vanhempien kanssa kiviä joko sormillaan tai sienillä.

Maalauksen jälkeen vanhemmat keinuttelivat yhdessä lapsia lakanoiden sisällä musiikin soidessa taustalla. Vanhemmat innostuivat myös kokeilemaan useamman lapsen keinuttamista samanaikaisesti. Lopuksi perheet kerääntyivät lattialle makaamaan ja heiluttelimme heidän yläpuolellaan suurta lakanaa. Toimintaa oli mielestämme liikaa yhdelle kerralle. Vanhemmat tiesivät jo mitä tehdä, kun tietyt toiminnot pysyivät joka kerta samana. Esimerkiksi essut haettiin itse ja yhdessä touhuaminen alkoi automaattisesti.

KUVA 3. Vanhemman ja lapsen yhdessä toimimista

6 INNOSTAVAN TAIDETOIMINNAN ARVIOINTI

Kehittämishankkeen kokonaisarvioinnissa arvioinnin kohteina ovat hankkeelle asettamamme päätavoitteet. Arvioimme, 1) millä tavalla ohjaus innosti yhdessä toimimiseen ja 2) miten toiminta innosti perheitä yhdessä toimimiseen arjessa? Kokonaisarviointi pohjautuu toimintaan osallistuneiden vanhempien, lasten ja yhteistyökumppaneiden haastatteluun, jota varten laadimme kehittämishankkeen tavoitteisiin liittyviä apukysymyksiä (liite 14). Arvioimme toimintaa myös itse toimintakerroista tekemiemme havaintojen perusteella.

6.1 Millä tavalla ohjaus innosti yhdessä toimimiseen?

Vanhempien mielestä oli mukavaa tulla valmiiksi järjestettyyn toimintaan, johon he saivat osallistua yhdessä lastensa kanssa. Yleensä perhekahvilan toimintaa ohjaavat vanhemmat itse. He kertoivat, että eivät itse pysty keskittymään ohjaukseen täysillä silloin, kun on huolehdittava samalla oman lapsen tarpeista. Vanhemmista oli myös mukavaa, ettei itse tarvinnut miettiä ja suunnitella tekemistä perhekahvilaan. Heidän mielestään järjestämämme toiminta oli monipuolisempaa kuin toiminta perhekahvilassa yleensä, mutta myös työläämpää. Vanhemmat kokivat kuitenkin mukavaksi sen, että toiminta oli erilaista kuin normaalisti. Lapset olivat sanoneet, että ”on mukavampaa, kun on joku muu vetäjä kuin äiti”. Vanhempien mielestä toimintaa ei tulevaisuudessa voi pelkkien vapaaehtoisten voimin järjestää yhtä laajana. Yhteistyökumppanimme kokivat järjestämämme toiminnan työlääksi ja runsaasti etukäteisvalmisteluja vaativaksi.

Osalla vanhemmista oli tunne, että jos he osallistuvat myös itse taidetoimintaan, ei lapsi saa toiminnasta sitä, mitä haetaan. Vanhemmat olisivat halunneet tietää jo edellisellä kerralla, mitä seuraavalla kerralla tehdään, jotta he olisivat osanneet varata lapselle sellaiset vaatteet, jotka kestävät sotkeentumista. Vanhempien mukaan kaikki lapset eivät pidä käsiensä likaantumisesta, esimerkiksi maalatessa. Yleisesti ottaen vanhemmat kokivat kuitenkin tekemisen mielek-

kääksi ja omaan tahtiin oli pystynyt tekemään. Kahden tai useamman lapsen kanssa tekeminen oli vanhempien mielestä haastavaa. Vanhemmat olivat kokeneet hyväksi sen, että vauvan pystyi laskemaan tarvittaessa lähelle lattialle. Vanhemmat toivoivat lisäksi sellaista toimintaa, jossa ei tarvitse maalata tai askarrella ja johon pystyy paremmin osallistumaan vauvan kanssa. Tällaista toimintaa voisi heidän mukaansa olla esimerkiksi tanssi. Taiteet yhdessä tekemisen välineenä sopivat mielestämme hyvin perhekahvilatoimintaan. Vanhempien ja lasten yhdessä toimiminen oli jokaisella toimintakerralla yhtä innostunutta ja keskittynyttä. Yhdessä toimiminen alkoi materiaalien keräämisestä ja jatkui toimintatuokion läpi aina lopetuspiiriin saakka. Ohjausta yhdessä toimimiseen tarvittiin suhteellisen vähän, ja vanhemmat olivat erittäin oma-aloitteisia. Perheet käyttivät omaa luovuuttaan, ja sekä vanhemmat että lapset näyttivät nauttivan yhdessä tekemisestä.

Toiminta oli yhteistyökumppaneidemme mukaan erittäin asiakaslähtöistä: mahdollistimme heidän mielestä osallisuuden toimintana, jota ei ole valmiiksi pureskeltu. Strukturoitu malli oli heidän mielestään tarpeellinen, ja paransimme toimintaa kerta kerralta. Suunnittelimme toiminnan lasten eri ikä- ja kehitystasot huomioon ottaen. Varasimme jokaiselle taidetoimintakerralle eri-ikäisille lapsille sopivia materiaaleja, maalaustarvikkeita ja maaleja. Jokainen lapsi osallistui toimintaan iästä huolimatta. Taidenäyttely lopussa toimi yhteistyökumppaneidemme mielestä hyvin toimintaa kokoavana, positiivisena lopetuksena. He näkivät kehittämishankkeessamme myös kestävän kehityksen idean, koska käytimme paljon kierrätysmateriaaleja. Heidän mielestä toiminta oli kokonaisuudessaan hyvä ja antoi eväitä tulevalle toiminnalle perhekahvilassa. He ajattelivat, että oli mukavaa olla mukana sellaisessa toiminnassa, missä he eivät aikaisemmin ole olleet.

Haastattelussa kysimme vanhemmilta, mitä mieltä he olivat ohjauksesta toiminnan aikana. Vanhempien mielestä ajatustenvaihto toiminnan alussa oli mukava tapa aloittaa toimintakerta. He kertoivat, että varsinkin isommat lapset pitivät siitä, että alussa muisteltiin edellisen kerran tapahtumia. Vanhempien mielestä ohjaus toimi hyvin ja ohjaustapamme oli luonteva. He pitivät hyvänä sitä, että olimme aidosti läsnä ja kiinnostuneita vanhempien ja lasten touhuista.

Ryhmän vetäminen vaatii yhteistyökumppaneidemme mielestä vahvaa ohjausta. Ohjasimme heidän mielestään hyvin perheitä yhdessä tekemiseen. Lapsen kasvun kumppanuus ja tukeminen olivat yhteistyökumppaneidemme mielestä erittäin hyvä asia. Heidän mukaansa ryhmän kehityksen ilmapiiri ja kasvuun pyrkiminen näkyivät toiminnassamme.

Vanhempia häiritsi, ettei ryhmä pysynyt joka kerta samana. Vanhempien mukaan pienimmät lapset hermostuivat, kun aikaa kului alussa uusien perheiden ohjeistamiseen ja se häiritsi myös yhdessä toimimiseen virittäytymistä. Hyvää palautetta saimme kuitenkin tavasta, jolla kokosimme tilanteen. Saimme vanhemmilta kritiikkiä siitä, että pienemmillä lapsilla oli toisinaan vaikeuksia sisäistää antamamme ohjeistus ja toiminnan tavoite. Ohjausta ei vanhempien mielestä tule jatkossa vähentää, ja heidän mielestään oli tärkeää myös se, että tekemiselle jätetään tarpeeksi tilaa. Osa vanhemmista toivoi, että ohjeistus olisi ollut yksityiskohtaisempaa. Huomasimme, että innostamisessa parhaiten toimivat lyhyet ja selkeät ohjeet. Ohjeistuksessa olisi voinut painottaa sitä, että kyseessä on vanhemman ja lapsen yhteinen tuokio eikä toiminta ole suunnattu pelkästään lapsille. Joidenkin vanhempien mielestä materiaalia oli liikaa, mutta yleisesti vanhemmat olivat sitä mieltä, että materiaalien runsaus houkutti kokeilemaan. Materiaalit olivat heidän mielestään hyviä. Koska materiaaleja oli käytössä runsaasti ja tekijöille annettiin vapaus valita eri materiaaleista itselleen mieluiset, olisi ohjeistusta voinut selkiyttää enemmän ja selittää, että tarkoituksena ei ole käyttää kaikkia tarjolla olevia materiaaleja.

Saimme vapaasti rajata toimintaan tarvittavan tilan, joten valitsimme mielestämme riittävän suuren alueen, jossa perheillä oli tarpeeksi tilaa toimia. Ainoa huonona puolena suuressa tilassa oli äänen kuuluvuus, joka vaikutti ohjeiden antamiseen. Pienillä käytännön asioiden muutoksilla paransimme äänen kuuluvutta jokaisella toimintakerralla, joka vaikutti mielestämme positiivisesti vanhemman ja lapsen yhdessä toimimiseen. Toiminnan toteuttamiseen käytetty aika oli sopiva, mutta sitä kului paljon tilan järjestelyyn ja siivoukseen, mikä puolestaan vähensi yhdessä toimimisen ohjaukseen varattua aikaa. Vaiheittain suunniteltu aikataulutus auttoi pitämään toimintaan käytettävissä olevan ajan hallinnassa. Pienten muutosten avulla toimintakertojen edetessä pystyimme

keskittymään joka kerta enemmän yhdessä toimimisen ohjaukseen. Huomasimme, että oman innostumisen kannalta on tärkeää orientoitua toimintaan jo edellisenä iltana: käydä läpi tehtävät, kerrata lorut sekä tarkistaa tavarat. Suunnitteluvaiheessa koettu innostuminen vaikutti myös siihen, miten hyvin saimme innostumisen kokemuksesta kiinni toimintatuokioiden aikana.

Alussa aikaa kului paljon käytännön asioiden ohjeistukseen, koska toiminta oli uutta sekä perheille että meille. Samana toistuva toimintakertojen rakenne vaikutti toiminnan tutuksi tulemiseen ja sen vuoksi sekä ohjauksen että toiminnan sujuvuuteen. Innostusrunojen ja -laulujen tarkoituksena oli tulevaan toimintaan innostaminen, ja ne osoittautuivat mielestämme tärkeiksi myös rennon ja hauskan tunnelman luomisessa. Myös yhteistyökumppaneidemme mielestä laulut olivat hyvin tilanteisiin sopivia. Kun asiat etenivät joka kerta samalla tutulla kaavalla, innosti se perheitä heittäytymään toimintaan mukaan. Samoina toistuvat aloitus- ja lopetuslaulut innostivat osallistumaan toimintaan heti toimintatuokion alusta ja auttoivat innostuksen säilymisessä loppuun asti. Viimeisillä toimintakerroilla perheet olivat hyvin omatoimisia, koska käytännön asioista oli tullut rutiineja.

6.2 Miten toiminta innosti perheitä yhdessä toimimiseen arjessa?

Vanhemmat olivat kiinnostuneita tulostamistamme runoista sekä arjen rutiineja helpottavista ohjeista, ja he ottivat niitä mukaansa perhekahvilasta lähtiessään. Parasta vanhempien mielestä oli se, että he saivat ideoita kotona toimimiseen. Vanhemmat kertoivat, että toiminnassa olleet runot muistettiin vielä kotonakin ja myös perheen muut lapset olivat innostuneet uusista kivoista loruista ja laulu-leikeistä. Kotiin vietäviä materiaaleja pidettiin hyvinä, ja vanhempien mukaan niistä oli saatu konkreettista apua kotona. Saimme perheiltä positiivista palautetta suunnittelemistamme ohjaajapaidoista: lapset kutsuivat meitä "ankkatädeiksi" ja tunnistivat meidät toiminnan ohjaajiksi. Vanhemmat kertoivat, että lapset muistivat meidän vielä kotonakin ja odottivat innolla seuraavaa toimintakertaa. Meidät nähdessään lapset osasivat odottaa mukavaa yhdessä tekemistä.

Mielestämme tämä helpottaa toiminnan toteuttamista myös kotona, koska lapset pitivät toiminnasta ja puhuivat siitä paljon.

Innostavan taidetoiminnan perusajatuksena oli, että vanhemmat ja lapset saivat mahdollisuuden yhteisiin ilon hetkiin arjessa. Ilo ja yhdessä tekemisen riemu näkyi mielestämme jokaisella toimintakerralla. Myös yhteistyökumppanimme mukaan taidetoiminta antoi perheille mahdollisuuden arjen ilojen löytämiseen tavallisessa elämässä. Ajattelimme, että perhekahvilassa koettu ilo kantautuu positiivisena tunteena ja muistoina kotiin. Yhteistyökumppanimme olivat erityisesti pitäneet taidetoiminnassamme siitä, että se mahdollistaa pysähtymisen pienille nauttimisen hetkille.

Mielestämme toiminnassa käytetyt materiaalit on helppo hankkia myös kotiin ja vanhemmat kertoivatkin heidän käyttäneet jo aikaisemmin erilaisia kierrätysmateriaaleja esimerkiksi soitinten valmistamiseen. Käytettävien materiaalien helppo saatavuus ja monipuolisuus vaikuttavat mielestämme siihen, kuinka perheet innostuvat yhdessä tekemistä myös kotona. Lisäksi perhekahvilan positiivinen tunneilmapiiri toiminnan aikana voi vaikuttaa myönteisesti samankaltaisen toiminnan toteuttamiseen kotona yhdessä lapsen kanssa. Emme kuitenkaan voi tarkalleen tietää, millaisia vaikutuksia toiminnalla oli kodin ilmapiiriin. Haastattelussa olisimme voineet kysyä tarkemmin tätä asiaa. Olisikin mielenkiintoista tietää, millaisia ajatuksia perheille on jäänyt toiminnasta mieleen ja vaikuttiko innostava taidetoiminta yhdessä toimimiseen kotona.

Perhelähtöisyyden innostavassa taidetoiminnassa otimme huomioon muun muassa perheteemojen avulla, jotka olivat jokaisen perheen arkeen liittyviä tuttuja asioita ja joita työstettiin helpoilla, taiteellisilla menetelmillä. Perhelähtöisyyttä toiminnassa oli myös vanhemman ja lapsen yhdessä tekemisen korostaminen. Mielestämme perheteemat toimivat hyvin innostajina arjessa yhdessä toimimiseen, mutta uskomme, että vaikka teemat olisivat liittyneet eri asioihin, olisivat ne tämän ryhmän kanssa toimineet samalla tavalla. Yhteistyökumppaneidemme mielestä perheteemat sopivat hyvin perhekahvilan toimintaan ja ideaan. Heidän mielestään teemoja voisi myös monipuolistaa tulevaisuudessa esimerkiksi eri kulttuureihin liittyviksi. Osa vanhemmista olisi halunnut valmistaa ja innostaa

lasta jo kotona kertomalla päivän tulevista tapahtumista. Tästä syystä he olisivat halunneet tietää toimintakerran aiheen jo etukäteen.

Toimintakerrat päätettiin yhteisellä juhlalla eli taidenäyttelyllä. Taidenäyttelyn avulla pystyi mielestämme tuomaan tavalliseen arkeen juhlan tuntua. Lisäksi taidenäyttely antoi arvoa vanhemman ja lapsen yhdessä tekemälle prosessille. Kaikki perhekahvilassa kävijät tutustuivat taidenäyttelyyn, mistä myös he saattoivat ammentaa ideoita omien lastensa kanssa toimimiseen kotona.

7 PÄÄTELMÄT

Kehittämishankkeen tarkoituksena oli kehittää MLL:n Kempeleen paikallisyhdistyksen perhekahvilan toimintaa innostavan taidetoiminnan avulla. Hankkeen tavoitteena oli kannustaa innostavan ohjaustavan avulla vanhempia ja lapsia toimimaan yhdessä taidetuokioissa. Tavoitteena oli myös, että perheet saavat toiminnan pohjalta ideoita ja innostusta yhdessä toimimiseen arjessa. Opinnäytetyön päätelmät perustuvat yhteistyökumppaneiltamme ja innostavaan taide-toimintaan osallistuneilta perheiltä saatuun palautteeseen sekä itsearviointiin.

Yhteistyökumppanimme toiveena oli lisäresurssien saaminen Kempeleen perhekahvilaan. Saamamme palaute osoittaa, että toiminnasta pitivät sekä perheet että yhteistyökumppanimme. Ilon hetkiä -kehittämishanke toi välittömästi lisäresursseja perhekahvilatoimintaan ja suunnittelemamme taidetoiminta jäi elämään perhekahvilaan ideoina, joita perhekahvilan vapaaehtoiset ohjaajat voivat halutessaan hyödyntää. Taidetoimintaan osallistuivat perhekahvilassa käyvät perheet, joista osa toimi myös perhekahvilassa vapaaehtoisina ohjaajina. He hyötyivät järjestämästämme taidetoiminnasta sekä ohjaajina että perheinä. Osallistumalla innostavaan taidetoimintaan vapaaehtoisilla ohjaajilla oli mahdollisuus saada ideoita oman ohjauksensa toteuttamiseen perhekahvilassa. Lisäksi he saivat osallistua valmiiksi järjestettyyn toimintaan, jossa he pystyivät keskittymään yhdessä toimimiseen ja ilon hetkien jakamiseen omien lastensa kanssa.

Perheiden innokas osallistuminen toimintaan osoittaa mielestämme sen, että perheteemat soveltuivat hyvin vanhemman ja lapsen yhdessä toimimisen kannustamiseen. Teemat olivat jokaisen perheen arkeen sopivia ja niissä työstettiin taiteen avulla tavanomaisia arkisia asioita. Mielestämme arki tarjoaa paljon mahdollisuuksia yhdessä toimimiselle ja vuorovaikutukselle pienten arkisten askareiden kautta. Tästä syystä ohjaustakaan ei paljoa tarvittu: teemat innostivat jo itsessään. Päättelemme, että yhdessä tekemisen ei tarvitse olla suurta ja ihmeellistä. Kuten Piironen-Malmi & Strömberg (2008, 55) toteavat, on yhdessä

oleminen parasta silloin kun se koetaan luonnollisena osana arkea, jolloin yhteiset hetket ja arjen elämykset tuovat arkeen iloa. Yhdessä toimiminen lähti liikkeelle jo aloituspiiristä ja materiaalien yhdessä keräämisestä. Yhdessä toimiminen perhekahvilassa on mahdollista koko perheen voimin: siihen voivat osallistua perheen molemmat vanhemmat, kaikki lapset sekä esimerkiksi isovanhemmat. Yhdessä toimiminen ei loppunut toiminnan loputtua vaan se jatkui perheiden yhteisellä ruokailulla. Toiset perheet ovatkin monelle perhekahvilassa kävijälle syy siihen miksi he tulevat perhekahvilaan. Perheelle tärkeitä ihmisiä löytyisi myös perhekahvilan sisältä.

Taiteiden monipuolinen käyttö Kempeleen perhekahvilassa oli uutta ja luovaa. Perheet olivat kiinnostuneita ja innostuneita toiminnan prosessinomaisesta kehittamisestä, ja parhaan hyödyn toiminnasta saivat mielestämme perheet, jotka osallistuivat jokaiselle toimintakerralle. Tällainen prosessinomainen toiminnan kehittäminen soveltuu hyvin perhekahvilaan, koska perheet pääsevät testaamaan toimintaa heti käytännössä ja toimintaan voidaan tehdä muutoksia toimintakertojen edetessä. Näin toimintaa voidaan muokata perhekahviloihin sopivaksi. Perhekahvila toimintaympäristönä vaati toiminnalta tiettyjä asioita, jotka tulivat esille prosessinomaisen kehittämisen ansiosta. Toiminta voitaisiin esimerkiksi toteuttaa pidemmällä aikavälillä, joko suljettuna tai avoimena toimintana.

Kempeleen perhekahvilan taidetoiminnasta tekemiemme havaintojen perusteella voimme todeta, että taiteiden käyttö on hyvä menetelmä vanhemman ja lapsen yhteistoiminnan tukemisessa. Taide- ja leikkituokiot lapsiperheissä eivät ole uutta, vaan ne ovat vakiintunut osa lapsiperheiden arkea. Perheiden on helppompaa kiinnostua toimintatavasta, joka on heille jo ennestään tuttua. Ranteen ym. (2005, 70) mukaan ilmaisulliset menetelmät voivat herättää osallistujan mielenkiinnon henkilökohtaiseen taideharrastukseen. Myös innostavaan taidetoimintaan osallistuneet perheet kertoivat palautteessa saaneensa toiminnasta innostusta taiteiden tekemiseen kotona lasten kanssa. Mielestämme tämä osoittaa sen, että perheet voivat ammentaa helposti toteutettavia ideoita arkeen innostavasta taidetoiminnasta. Taidetoiminnasta syntyneiden ideoiden kantautuminen kotiin tukee lisäksi innostavan taidetoiminnan perhe- ja lapsilähtöistä luonnetta.

Mielestämme on luontevaa ajatella, että perhekahvilatoiminta on perhe- ja lapsilähtöistä, koska perhekahvilan asiakkaana ovat perheet. Vanhempien ja lasten yhdessä toimiminen ei poissulkenut perhekahvilan tarkoitusta vertaistuesta, vaan myös tuki sitä. Huomasimme, että Kempeleen perhekahvilassa yhdessä toimimisessa ei ollut kyse pelkästään vanhemman ja lapsen yhdessä toimimisesta, vaan perheiden toimimisesta yhdessä ryhmänä.

Kempeleen perhekahvilassa käyttämämme ohjaustapa perustui sosiaalipedagogiikkaan ja innostamisen käsitteeseen. Innostamisen käsitteen hyödyntäminen ohjatussa taidetoiminnassa kannusti perheitä yhdessä tekemiseen positiivisella ja luontevalla tavalla. Hyypän & Liikasen (2005, 86–127) mukaan taiteiden ja kulttuurin harrastaminen herättää harrastajassa myönteisiä tunteita. Jokaisen taidetoimintakerran jälkeen perheet kertoivat toiminnan olleen kivaa ja hauskaa. Mielestämme perheiden ilo myös näkyi jokaisen toimintakerran aikana. Innostava taidetoiminta ja yhdessä tekeminen herättivät perheissä myönteisiä tunteita.

Innostamisen käsite vaikutti sekä ohjauksen että toiminnan kehittämiseen Kempeleen perhekahvilassa. Hämäläisen & Kurjen (1997, 128) mukaan innostajan täytyy luottaa ihmisten omaan kykyyn innostua. Huomasimme, että Kempeleen perhekahvilassa taidetoimintaan osallistuvat perheet lähtivät helposti mukaan yhdessä tekemiseen. Mielestämme omalla asennoitumisellamme vaikutimme perheiden innostumiseen, mutta myös perheiden innostuminen piti yllä meidän innostumistamme. Ohjaajan tehtävänä ei ole puuttua liikaa ihmisten oman luovuuden käyttöön, vaan ohjaaja on se, joka vetää rajat aikatauluihin, järjestää toimintatilan ja on kiinnostunut muiden työskentelystä. Sekä meidän että perheiden mielestä innostavan taidetoiminnan ohjaus ja suunnittelu on liikaa yhdelle vapaaehtoistyöntekijälle. Toteutukseen tarvittaisiin koko ryhmän osallistumista. Toimintakertojen tulee olla mietittynä etukäteen ja tehtäväjakojen tulee olla selkeät. Esimerkiksi nimetty vastuuhenkilö olisi hyvä olla.

Hämäläisen & Kurjen (1997, 232) mukaan innostajan täytyy osata kunnioittaa toisten ihmisten itsemääräämisoikeutta ja hänellä on oltava kyky solmia suhteita toisten ihmisten kanssa sekä kykyä toimia näissä suhteissa. Panimmekin mer-

kille toiminnan aikana vanhempien aktiivisuuden ja monenlaiset taidot. Meidän mielestämme innostavaa toimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa on kyettävä ottamaan huomioon asiakkaiden oma osaaminen ja mielenkiinnon kohteet. Vanhempien oman osaamisen olisi voinut hyödyntää paremmin jo toimintaa suunniteltaessa. Myös Mönkkönen (2007, 95) painottaa, että dialogisen suhteen kannalta on merkityksellistä yhteisten hämmästyksen hetkien syntyminen, jossa työntekijällä ei itselläänkään ole riittävää tietoa ja jossa tieto voidaan yhdessä rakentaa. Kempeleen perhekahvilassa innostava taidetoiminta ei ollut pelkästään meidän kehittämäämme, vaan perheillä oli suuri rooli siinä, millaiseksi taidetoiminta muotoutui. Myös jatkossa, kun innostavaa taidetoimintaa toteutetaan, tulee ottaa huomioon, että innostaminen lähtee ryhmästä, jota innostetaan. Kaikkia ryhmiä ei voi innostaa samalla tavalla, sillä jokainen ryhmä on erilainen.

Hyppönen ym. (2010, 162) toteavat, että perheen kanssa työskennellessään työntekijä voi toimia itse tietoisesti esimerkkinä ja työntekijän tavalla puhua, tehdä ja olla läsnä on aina suuri merkitys. Innostavassa taidetoiminnassa kunnioittava puhetapamme ja käyttäytymisemme vaikuttivat perheiden innostumiseen ja oman luovuuden käyttöön. Perheiltä ja yhteistyökumppaneiltamme saadun palautteen sekä toimintatuokioiden aikana tekemiemme havaintojen pohjalta huomasimme, että innostavassa taidetoiminnassa perheitä kunnioittava tapa työskennellä oli kysymysten esittäminen sekä syntyvien taideteosten ja yhdessä toimimisen ihastelu. Tästä voimme päätellä, että innostajan tulee olla aidosti kiinnostunut siitä, mitä perheet tekevät ja kuinka he toimivat taidetoiminnan aikana.

Mielestämme perhekahvilatoiminnan kehittäminen innostavan taidetoiminnan avulla onnistui hyvin, mutta se vaati huolellista suunnittelua sekä selkeän struktuurin, jonka mukaan toimitaan. Kehittäminen asetti toimintaympäristölle tietynlaisia vaatimuksia, kuten riittävät tilat ja materiaalit. Myös Mönkkösen (2007, 14) mukaan asiakassuhteessa rakennetaan molemminpuolista ymmärrystä dialogisuuden avulla ja siinä edetään molempien ehdoilla. Lähtökohtana Kempeleen perhekahvilatoiminnan kehittymiselle näimmekin tärkeänä dialogisen vuorovaikutuksen, jonka keskiössä oli yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävä yhteistyö

ja toiminnan suunnittelu sekä perhekahvilassa käyviin perheisiin tutustuminen. Hyvä yhteistyösuhde ja perheiden tunteminen auttoi luomaan yhteisen "mehengen" ja ympäristön, jossa yhdessä kehitettiin perhekahvilan toimintaa. Vaikka kehittämishanke päättyi, sillä oli pitkäkestoisempia vaikutuksia perhekahvilan toiminnan kehittymiseen. Yhteistyökumppanimme mukaan kehittämämme innostava taidetoiminta pyritään ottamaan osaksi Kempeleen perhekahvilan toimintaa.

8 POHDINTA

Jo alusta asti tiesimme, että opinnäytetyömme aihe suuntautuu perheiden kanssa tehtävään työhön, vanhemman ja lapsen yhdessä toimimiseen ja perheiden arjessa koettuun iloon. Ideamme toteuttamiseen soveltui mielestämme parhaiten toiminnallinen opinnäytetyö, koska koimme että se tukee parhaiten ammatillista kehittymistämme. Opinnäytetyömme oli kehittämishanke, joka toteutettiin MLL:n Kempeleen paikallisyhdistyksen perhekahvilassa. Perhekahvila ympäristönä oli sopiva toiminnallisen opinnäytetyömme toteuttamiselle. Sopivan toimeksiantajan löytyminen opinnäytetyöllemme antoi meille mahdollisuuden omien näkemystemme toteuttamiseen sekä ammatilliseen kasvuun perhekahvilaan kohdistuvan kehittämistyön kautta. Hankkeen tavoitteena oli kannustaa innostavan ohjaustavan avulla vanhempia ja lapsia toimimaan yhdessä taide-tuokioissa. Tavoitteena oli myös, että perheet saavat toiminnan pohjalta ideoita ja innostusta yhdessä toimimiseen arjessa.

Koko opinnäytetyöprosessimme tärkeimpänä oppimiskokemuksena oli sosiaalipedagogiikkaan liittyvän innostamisen käsitteen ymmärtäminen ja sen soveltaminen taidetoimintaan. Näkemyksessämme painottuivat perhelähtöisyys ja erityisesti lasten osallistumismahdollisuuden huomioon ottaminen taidetoiminnassa. Toiminnan suunnitteluvaiheessa koimme näiden asioiden huomioon ottamisen vaikeaksi ja työlääksi. Koimme taiteiden käyttämisen kehittämishankkeessa helpoksi, koska meillä oli jo ennestään kokemusta taidetoiminnan järjestämisestä ja kokemuksiamme tukivat koulutusohjelmamme taidekasvatukseen ja terapeuttiliseen taidetoimintaan liittyvät opintojaksot.

Teoreettiset viitekehyksen kokoaminen oli työläs ja pitkäkestoinen prosessi. Sosiaalipedagogiikkaan liittyvää kirjallisuutta oli suhteellisen vähän, kun taas arkeen ja yhdessä toimimiseen löytyi paljon erilaisia lähteitä, joiden käyttöä oli vaikea rajata. Viitekehyksen hiominen vei meiltä suhteellisen paljon aikaa ja vaati sinnikästä työn tekoa. Aloitimme opinnäytetyöprosessin runsaalla kirjoittamisella, joten raportista oli muodostua liian laaja. Kehittämishankkeen toimin-

nan toteuttaminen oli mielestämme koko prosessin mukavin ja rennoin osuus. Raportin kirjoittamista helpotti kuitenkin hyvä ilmapiiri meidän kahden välillä sekä innostuneisuuden säilyminen huumorin avulla loppuun asti. Kehittämishankkeen aiheen mielekkyys ja sen merkitys meille ammattiin kasvamisen välineenä, auttoi osaltaan mielenkiinnon säilymisessä. Opinnäytetyötämme ohjaavilta opettajilta saimme tukea koko prosessin eri vaiheissa, etenkin teoreettisen viitekehyksen kokoamisessa ja raportin kirjoittamisessa. Toiminnallinen opinnäytetyö osoittautui ajateltua haastavammaksi toteuttaa ja mielestämme olisimme voineet päästä vähemmälläkin työmäärällä samoihin tuloksiin. Olimme niin innoissamme aiheesta, että se vei meidät mukanaan. Koska emme olleet tehneet vastaavanlaista työtä aikaisemmin, tuli meille eteen tilanteita, joissa ei voinut välttyä väärinkäsityksiltä. Olemme kuitenkin tyytyväisiä lopputulokseen, jonka eteen olemme nähneet paljon vaivaa.

8.1 Oma ammatillinen kehittyminen

Tarkastelemme sosiaalialan kompetenssien kautta opinnäytetyöprosessin aikana tapahtunutta ammatillista kehitystämme. Opinnäytetyössämme painottuivat sosiaalialan kompetensseista asiakastyön osaaminen ja reflektiivinen kehittämisosaaminen. Pohdimme lisäksi eettisyyttä ja sen toteutumista kehittämissaamassa omana lukunaan. Otimme huomioon, että ammatillisuus näkyi tavassamme toimia ja olla vuorovaikutuksessa yhteistyökumppaneidemme ja perheiden kanssa. Projektiluontoisessa kehittämistyöskentelyssä toimeksiantajan mielipiteiden huomioon ottaminen oli merkittävä osa yhteistyötä. Rönkön & Rytkösen (2010, 165) mukaan vuorovaikutuksessa on otettava huomioon keskustelun lisäksi myös tavat, miten keskustellaan ja luodaan yhteistyötä. Nämä olivat ammatillisuuttamme ohjaavia asioita koko opinnäytetyöprosessin ajan. Kehitimme vuorovaikutustaitojamme arvioimalla ja refleктоimalla toimintatapojamme. Kirjasimme päiväkirjoihin ajatuksiamme, jotka toimivat reflektion pohjana. Reflektiivisyys on dialogisen vuorovaikutuksen tarkastelua (Hansen, Janhunen, Kytöpuu, Salo, Seppänen, P., Seppänen, S., Tapio & Vilén 2010, 215.).

Ohjaustilanteeseen on hyvä valmistautua etukäteen ja pyrkiä järjestämään ensimmäisestä tapaamisesta mahdollisimman miellyttävä (Mäkinen ym. 2009, 126). Jo ensimmäisellä tapaamiskerralla perheiden kanssa kiinnitimme huomiota ensivaikutelman luomiseen, esimerkiksi siihen, miten esittäydyimme. Alustus auttoi turvallisen työskentely-ympäristön luomisessa siten, että perheet saivat mahdollisuuden tutustua toimintaan jo etukäteen. Alustus antoi meille rohkeutta, varmuutta ja intoa. Huomasimme, että kun perheisiin tutustui etukäteen, olivat oma toiminta ja käyttäytyminen ryhmätilanteissa paljon luontevampia. Omaan orientoitumiseemme vaikuttivat itse suunnittelemamme innostavaan taidetoimintaan liittyvät t-paidat, vierailut perhekahvilassa sekä kehittämishankkeen aiheen mielekkyys. Oman pukeutumistyylin miettiminen oli hauskaa ja jännittävää ja auttoi innostajan rooliin asettumisessa.

Innostaminen näkyi tavassa, jolla kommunikoimme perheiden kanssa: millä tavalla annoimme ohjeita ja puhuttelimme heitä, miten itse suhtauduimme esimerkiksi taiteisiin ja toimintakertojen teemoihin ja minkälaisella asenteella työskentelimme. Ohjeistuksemme ja eleemme olivat lempeitä, rauhallisia, luontevia ja perheitä kunnioittavia. Käyttämämme kieli ohjeistusta annettaessa oli värikästä ja kuvailevaa. Kuvailussa käytimme paljon iloisia ja positiivisia adjektiiveja, kuten kaunis, hyvä ja iloinen. Hymy näkyi ja kuului puhuessamme. Ojasen (2001, 321) mukaan positiivinen ajattelu ohjaa toimintaa ja kokemuksia ja saa aikaan myönteisiä asioita.

Pedagogisessa osaamisessa ryhmän ohjaajan taitomme ovat lisääntyneet. Olemme huomanneet, miten tärkeää on antaa asioiden edetä rauhassa ja omalla painollaan. Ohjauksessa täytyy jättää tilaa vuorovaikutukselle eikä ohjauksen tarvitse olla pääroolissa. Toiminnan ei tarvitse myöskään olla liian suunniteltua, ja mielestämme se jopa kuuluu innostavaan ohjaukseen. Ohjauksella ei saa rajata toimintaa liikaa, sillä toiminta muotoutuu "asiakkaiden näköiseksi". Olemalla apuna halusimme lisätä perheiden viihtyvyyttä taidetoiminnan aikana. Toiminta suunniteltiin siten, että kaikenikäiset lapset sekä vanhemmat useamman lapsen kanssa voivat osallistua. Vaikka autoimme pienten lasten katsomisessa, se ei mielestämme vähentänyt perheiden osallisuutta toiminnassa. Olimme valmistuneet keskustelemaan ja miettimään ratkaisuja yhdessä vanhempien kans-

sa siitä, miten useamman pienen lapsen kanssa voi toimia kotona vastaavanlaisessa tilanteessa.

Innostavina ohjaajina autoimme tunnelman luomisessa lauluja, loruja ja tarinoita käyttäen, mutta oikeanlaiseen tunnelmaan pääseminen oli kiinni jokaisesta ryhmän jäsenestä itsestään. Haasteelliseksi koimme innostavan ohjauksen ja vapaan toiminnan välisen suhteen pohtimisen eli sen kuinka paljon annamme tilaa perheille toimia vapaasti ja mikä on oma ohjaajan roolimme toiminnan aikana. Innostamisella pyrittiin vaikuttamaan sekä vanhemman että lapsen toimintaan virittäytymiseen ja positiivisen tunnelatauksen kehittymiseen. Ilo on tyytyväisyyttä ja mielihyvää tuottava voimavara (Hansen ym. 2010, 239). Halusimme korostaa ilon ja positiivisen ajattelun merkitystä perheiden kanssa tehtävässä työssä. Erityisesti arjessa koetut pienet ilon hetket voivat tuoda mielestämme voimavaroja perheiden elämään. Innostavassa taidetoiminnassa kannustimme vanhempia lastensa tuotosten ihasteluun, jolloin lapset saivat palautteen heille tärkeiltä ihmisiltä. Huomion saaminen ilahduttaa lasta, lapsen tekemisen seuraaminen ja lapsen ilo puolestaan vanhempaa. Parhaimmillaan molemmat osapuolet innostuvat toistensa seurasta ja yhteistyöstä. Nämä seikat mahdollistavat yhdessä koetun ilon ja tekemisen riemun niin taidetoiminnan aikana kuin myös kotona.

8.2 Eettisyys ja luotettavuus

Sosiaalialan kompetensseista erityisen tärkeä osa-alue oli eettinen osaaminen. Myös Bent Madsen korostaa etiikan merkitystä sosiaalialan työntekijän toimintapätevyyden keskeisimpänä asiana (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 111–112). Ekokulttuurinen teoria haastaa ammatti-ihmiset kunnioittamaan perheen tapaa elää sekä asettamaan tavoitteita itselleen. (Määttä & Rantala 2010, 167.) Kehittämishankkeessa olimme tekemisissä lasten ja vanhempien kanssa, jonka vuoksi taidetoiminnan tuli olla eettisesti kestävä. Pohdimme esimerkiksi omia oletuksiamme ja käsityksiämme nykyajan perheistä sekä näiden oletusten vaikutuksia toimintatapoihimme. Perheen kanssa työskennellessään työntekijä voi toimia itse tietoisesti esimerkkinä. On siis hyvä muistaa, että

työntekijän tavalla puhua, tehdä ja olla läsnä on aina suuri merkitys. (Hyppönen, Janhunen, Prusila, Salo, Seppänen, Tapio, Toivanen & Vilén 2010, 162.)

Sosionomilta (AMK) edellytetään, että hän on sisäistänyt sosiaalialan arvot ja ammattieettiset periaatteet ja että hän on sitoutunut toimimaan niiden mukaisesti. Sosionomin (AMK) on kyettävä sosiaalialan ammattien edellyttämään eettiseen reflektioon. Hänen on otettava huomioon jokaisen yksilön ainutkertaisuus ja kyettävä toimimaan arvostusperiaatteita sisältävissä tilanteissa. Sosionomin (AMK) on edistettävä tasa-arvoa ja suvaitsevuutta sekä pyrittävä huono-osaisuuden ehkäisemiseen yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista. (Sosiaalialan koulutusohjelma – osaamisprofiili, hakupäivä 23.11.2011.). Eettiset periaatteet ohjasivat koko opinnäytetyöprosessiamme. Sosiaalialan arvot ja ammattieettiset periaatteet ovat mielestämme asioita, joihin sosiaalialan ammattilainen joutuu palaamaan aina uudelleen läpi koko työuran. Lisäksi ammattilainen joutuu pohtimaan omaa arvomaailmaansa jatkuvasti. Ammattilainen on ihminen, joka kasvaa ja kehittyy koko ajan. Tästä syystä hän joutuu arvioimaan toimintaansa ja sen vaikutuksia jatkuvasti.

Olemme opinnäytetyössämme pohtineet tutkimusmenetelmän ja aiheen valintaa ja tarkastelleet tuloksia kriittisesti. Mielestämme kehittämishankkeen eettisyyteen sisältyvät lisäksi hankkeen toteuttamisen eri vaiheet ja toimintaan osallistuvien asiakkaiden kohtelu. Loimme asiakkaille puitteet, joissa he pystyivät toimimaan itsenäisesti ja vapaasti. Emme asettaneet toiminnalle tiukkoja rajoja tai valmiita malleja, vaan perheet loivat toiminnasta itsensä näköisen. Tämä vapaus on saattanut synnyttää asiakkaissa myös tunteita, joissa vapaus valita ei tunnukaan miellyttävältä.

Ajattelimme, että toiminta on eettisesti kestävää silloin, kun kaikilla Kempeleen perhekahvilassa käyvillä perheillä on mahdollisuus osallistua toimintaan. Tämän vuoksi emme rajanneet ketään toiminnan ulkopuolelle, ja samalla kaikenikäisillä lapsilla oli mahdollisuus nauttia yhdessä tekemisestä omien perheenjäsentensä kanssa. Mielestämme tärkeää oli ottaa huomioon yhteistyökumppanimme toimintaperiaatteet ja arvot. Perhekahvilat ovat kaikille avoimia kohtaamispaikkoja,

ja kaikenikäisille lapsille suunnattu toiminta perustuu MLL:n lapsilähtöisyyden arvoon.

Sitovien sopimusten (liite 15) tekeminen yhteistyökumppanin kanssa toimi hyvänä pohjana laadun varmistukselle. Suunnittelimme kehittämisprojektia yhdessä yhteistyökumppaniamme kanssa, mikä lisäsi opinnäytetyöprosessimme eettisyyttä ja luotettavuutta. Näin varmensimme, että kehitämme Kempeleen perhekahvilatoimintaa toimeksiantajan toiveiden ja mielipiteiden mukaisiksi. Pidimme yhteyttä yhteistyökumppaneihimme koko projektin ajan esimerkiksi sähköpostin avulla. Näin yhteistyökumppanimme oli selvillä muun muassa projektin vaiheista ja sen etenemisestä. Sähköpostitse käydyt keskustelut saattavat kuitenkin aiheuttaa väärinkäsityksiä, jotka tulee aina selvittää. Pyrimmekin käyttämään sellaista kieltä, jonka toinen osapuoli ymmärtää, ja selvittämään syntyneet väärinymmärrykset heti. Laadun varmistus vaatii mielestämme molempinpuolista aktiivisuutta. Luotettavuutta lisäsivät myös saamamme sosiaalialan koulutus sekä yhteistyökumppanimme tunnettuus.

Tutkimustulosten eettinen raportointi tarkoittaa avoimuutta, rehellisyyttä ja tarkkuutta tutkimuksen raportoinnin kaikissa vaiheissa. Tutkimuksen tekijän on kuitenkin samanaikaisesti suojeltava tutkimukseen osallistujia. (Juvakka & Kylmä 2007, 154.) Vanhemmille ja yhteistyökumppaneillemme esittämämme apukysymykset toiminnan arvioinnista olivat mielestämme yksinkertaisia ja riittäviä. Kysymykset liittyivät ainoastaan toiminnan sisältöön, emmekä kysyneet mitään henkilökohtaista. Käymämme keskustelu kysymysten avulla oli avointa ja vanhempien ja yhteistyökumppaneiden mielipide toiminnasta tuli hyvin esille. Juvakan & Kylmän (2007, 154) mukaan tutkijan täytyy raportoida tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden kuvaus tutkitusta asiasta mahdollisimman totuudenmukaisesti. Kirjoitimme käymämme keskustelut ylös tietokoneelle muuttamatta niitä mitenkään. Tämän pohjalta kirjoitimme raportin arviointiosuuden. Apukysymykset olisivat voineet koskea enemmän yhdessä tekemistä ja miten perheet kokivat yhdessä tekemisen.

Opinnäytetyöraporttia tehdessämme olemme koko ajan huomioineet sen, että kunnioittava asenteemme perheitä ja yhteistyökumppaneitamme kohtaan näkyy

myös kirjoittamassamme tekstissä. Raportin eri osien kirjoittamisessa olemme käyttäneet apuna päiväkirjoja, joihin olemme kirjoittaneet ajatuksiamme, näkemyksiämme ja kokemuksiamme opinnäytetyöprosessin eri vaiheista. Kirjoitimme päiväkirjoihin jokaisen taidetoimintakerran jälkeen toiminnan kulun tavoitteidemme mukaisesti sekä kehitysehdotukset seuraavaa taidetoimintakertaa varten. Tämän pohjalta kirjoitimme raporttiin kehittämishankkeen toteutuksen. Lisäksi taidetoiminnan aikana ottamamme valokuvat ovat toimineet asioiden mieleen palauttajina raporttia kirjoittaessamme. Valokuvaukseen ja kuvien käyttöön kysyimme luvan kaikilta taidetoimintaan osallistuneilta perheiltä. Emme käytä raportissa, emmekä liitteissä sellaisia kuvia, joista niissä esiintyvät henkilöt pystyttäisiin tunnistamaan.

Mielestämme innostamisen käsite oli osa luotettavuutta: pystyäksemme toimimaan innostajina, oli meidän itse oltava innostuneita kehittämishankkeesta. Yhteistyökumppanimme antoi meille vapauden toteuttaa omia näkemyksiämme projektin suunnittelussa, mikä toimi meitä innostavana asiana. Mielestämme oma mielenkiintomme kehitettävää asiaa kohtaan vaikutti koko projektin onnistumiseen. Kehittämishankkeemme oli prosessi, jossa pyrimme koko ajan kehittämään toimintaa yhteistyökumppaneidemme sekä toimintaan osallistuneiden perheiden tarpeita vastaavaksi palautetta kysymällä. Saatu palaute ja arvioinnin tekeminen olivat mielestämme tärkeitä luotettavuuden lisäämisessä, koska emme pystyneet vain itse arvioimaan kehittämishankkeitamme. Pyrimme toiminnan suunnittelussa ottamaan huomioon mahdolliset eteen tulevat esteet, kuten toisen sairastumisen ja materiaalien riittävyyden.

Valitessamme lähdekirjallisuutta opinnäytetyöllemme kiinnitimme huomiota lähteiden tuoreuteen sekä siihen, että lähteet olivat tunnetuilta tekijöiltä. Vanhemmat lähteet, joita olemme opinnäytteraportissamme käyttäneet, ovat niin sanottua vanhentumatonta tietoa. Pohdimme tarkkaan raportissa käyttämiämme lähteitä ja jouduimme opinnäytetyöprosessimme eri vaiheissa poistamaan useita työhömmä sopimattomia lähteitä. Lähdemateriaalien valinnassa tarvitaankin harkintaa, sillä kaikki tarjolla oleva materiaali ei välttämättä ole työhön kelvollista (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 99.).

8.3 Kehittäminen jatkossa

Taiteiden avulla voidaan työstää erilaisia teemoja. Taiteita voi hyödyntää joko suunnittelemamme mallin mukaisesti tai kehittää uusia malleja. Jokaisesta toimintakerrasta ei välttämättä tarvitse jäädä näkyvää jälkeä. Toiminta voi siis olla vaikkapa eri kulttuureihin tutustumista ruokaa yhdessä valmistamalla. Toimintaa voisi jatkossa jalostaa enemmän myös useamman lapsen kanssa toimijoita ajatellen. Jos innostavaa taidetoimintaa halutaan toteuttaa jatkossa suuren ryhmän kanssa, voisi ryhmän jakaa kahtia ja toiminta voitaisiin aloittaa toisen ryhmän kanssa esimerkiksi 15 minuuttia aikaisemmin. Tämä kuitenkin vaatii ohjaajilta joustoa ja organisointikykyä sekä toiminnan suunnittelua sellaiseksi, että siihen pystyy osallistumaan suurikin määrä ihmisiä. Tilan on oltava riittävän suuri, ja toimintaan käytettäviä materiaaleja on oltava riittävästi. Toimintaa voi jatkossa suunnata myös pelkästään lapsille. Materiaalit, kuten runot, voitaisiin jatkossa jakaa esimerkiksi sähköpostitse. Näin vältetään paperin tuhlausta. Tilan järjestelyä voi jatkossa käyttää osana yhteistä toimintaa. Vanhemmat voisivat osallistua paikkojen järjestelyyn ja loppusiivoukseen, sillä perhekahvilan tilat järjestelään muutenkin yhdessä.

Saimme vanhemmilta kehitysehdotuksia muun muassa siitä, että toiminta voisi olla suunniteltuna pidemmälle aikavälille, esimerkiksi koko syksyn tai kevään ajalle. Vanhempien mielestä on raskasta, jos toimintaa on joka viikko, ja he kaipaavatkin välillä perhekahvilan tavallista yhdessä oloa ja muiden vanhempien kanssa jutustelua. Esimerkiksi kierrätysmateriaalien keräämiseen voisi osallistua jokainen perhe, jos aikaa toiminnan toteuttamiseen olisi enemmän. Toiminta olisi hyvä järjestää joko suljettuna, perhekahvilan väestä koottuna ryhmänä tai kaikille avoimena perhekahvilan osana. Mielestämme innostavaa taidetoimintaa voisi käyttää opinnäytetyön aiheena myös muunlaisessa perheiden kanssa tehtävässä työssä esimerkiksi neuvolan ryhmissä. Näkökulma voisi tällöin olla vaikkapa elämyspedagogiikassa. Tärkeänä pidämme toiminnallisen opinnäytetyön prosessinomaisuutta, jossa kehittäminen tapahtuu useamman toimintakerran avulla. Mielestämme perhekahvilatoimintaan sopivia muita toiminnallisia opinnäytetyön aiheita voisivat olla esimerkiksi sellaisen toiminnan järjestäminen,

johon osallistuu koko perhe tai toiminta suunniteltaisiin yhdessä perhekahvilassa käyvien perheiden kanssa.

Yhteistyökumppaneidemme mielestä toiminta tulee olla muokattavissa kuhunkin perhekahvilaan sopivaksi. Tulemme kehittämään jatkossa innostavan taidetoiminnan pohjalta toimintamallin MLL:n perhekahviloiden käyttöön. Toimintamalli tulee olemaan sähköinen manuaali, joka sisältää teoretietoja innostamisesta, toimintakertojen aiheen, tavoitteet ja välineet sekä aikataulutuksen, struktuurin ja oheismateriaalin. Mielestämme tulevaa toimintamallia voidaan hyödyntää myös muualla kuin perhekahvilatoiminnassa. Lisäksi tulemme järjestämään toimintamalliin perustuvan koulutuksen perhekahviloiden vapaaehtoisille ohjajille. Koulutus tulee olemaan käytännönläheinen, ja se toteutetaan toiminnallisten tehtävien avulla.

LÄHTEET

Airakisinen, T. & Vilkka, H. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Elämyksen taitajat. Kulttuuriopas pienten lasten vanhemmille. 2010. www.mllseinajoki.fi. Saatavilla [www-muodossa](http://www-muodossa.com) <<http://www.mllseinajoki.fi/wp-content/uploads/2010/05/kulttuuriopas.pdf>> 11.9.2011.

Hansen, M., Janhunen, T., Kytöpuu, K., Salo, S., Seppänen, P., Seppänen, S., Tapio, N. & Vilén, M. 2010. Perhetyön työkalupakki täydentyy. Teoksessa Marika Vilén, Paula Seppänen, Nina Tapio & Riikka Toivanen (toim.) Kohtaamisia lapsiperheissä. Menetelmiä perhetyöhön. 1. painos. Helsinki: Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa / Kirjapaja. 215. 239.

Heino, L., Laine, S., Olsson, K., Pärnä, K. & Törrönen, M. Perhekuntoutuksen tulevaisuus. Teoksessa Maritta Törrönen & Katariina Pärnä (toim.) Voimaannuttavat suhteet perhekuntoutuksessa. 1. painos. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö. 278.

Heino, L., Laine, S. & Pärnä, K. 2010. Perhekuntoutuksen moniammatilliset käytännöt. Teoksessa Maritta Törrönen & Katariina Pärnä (toim.) Voimaannuttavat suhteet perhekuntoutuksessa. 1. painos. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö. 154.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. 6. uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hyppönen, T., Janhunen, T., Prusila, L., Salo, S., Seppänen, P., Tapio, N., Toivanen, R. & Vilén, M. 2010. Parisuhde ja vanhemmuus. Teoksessa Marika

- Vilén, Paula Seppänen, Nina Tapio & Riikka Toivanen (toim.) Kohtaamisia lapsiperheissä. Menetelmiä perhetyöhön. 1. painos. Helsinki: Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa / Kirjapaja. 162.
- Hyväluoma, J., Kivijärvi, S. & Rönkä, A. 2009. Vanhemmuus arjessa: neuvotte-
lua, hässäköitä ja hassuttelua. Teoksessa Anna Rönkä, Kaisa Malinen & Tii-
na Lämsä (Toim.) Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtele-
vassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus. 59-64.
- Hyypä, M. & Liikanen, H-L. 2005. Kulttuuri ja terveys. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Hämäläinen, J & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. 1.painos. Helsinki:
WSOY.
- Jallinoja, R. 2006. Perheen vastaisku. Familistista käännettä jäljittämässä.
Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Jallinoja, R. 2009. Teoksessa Liikanen Mirja (toim.) Suomalainen vapaa-aika.
Arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Gaudeamus. 154–158.
- Jantunen, M. 2011. Lapsilähtöinen kasvatus. Teoksessa Timo Jantunen ja Raija
Lautela (toim.) Lapsilähtöinen esiopetus. 1. painos. Helsinki: Kustannusosa-
keyhtiö Tammi. 6.
- Juvakka, T. & Kylmä, J. 2007. Laadullinen terveystutkimus. 1. painos. Helsinki:
Edita Prima Oy.
- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2007. Per-
heen parhaaksi. perhetyön arkea. 1. painos. Helsinki: Edita Prima.
- Kokko, S., Lahti, T., Lammi-Taskula, J., Lehto, J., Muuri, A., Mäkelä, M. & Tai-
pale, V. 2011. Ammattilainen, asiakas ja työyhteisö. Teoksessa Johanna
Lammi-Taskula (toim.) sosiaali- ja terveydenhuollon perusteet. 7. uudistettu
painos. Helsinki: WSOYpro Oy. 17, 133, 139.

Kumppanuuskeskus. 2010. <http://www.kumppanuuskeskus.fi/esko/>. Hakupäivä 5.9.2010.

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Kyrönlampi-Kylmänen, T. 2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa. Kariston Kirjapaino Oy. Hämeenlinna.

Lautela, R. 2011. Kuusi kuvaa. Teoksessa Timo Jantunen & Raija Lautela (toim.) Lapsilähtöinen esiopetus. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. 44.

Lämsä, T., Malinen, K. & Rönkä, A. 2009. Pikkulapsiperheiden arjen paletti. Teoksessa Anna Rönkä, Kaisa Malinen & Tiina Lämsä (Toim.) Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus. 12-13.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. www.mll.fi. 11.2.2011.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Kempeleen paikallisyhdistys. <http://kempele.mll.fi>. 11.2.2011.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Kempeleen paikallisyhdistys. Kempeleen nuorisoseuran perhekahvilan ohjelma kevät 2011. <http://kempele.mll.fi>. Saatavilla [www-muodossa <http://kempele.mll.fi/@Bin/121270/Kempeleen+nuorisoseuran+perhekahvilan+ohjelma+kev%C3%A4t+2011.pdf>](http://kempele.mll.fi/@Bin/121270/Kempeleen+nuorisoseuran+perhekahvilan+ohjelma+kev%C3%A4t+2011.pdf) 11.2.2011.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Kempeleen paikallisyhdistys. Tapahtuu keväällä. <http://kempele.mll.fi>. Saatavilla [www-muodossa <http://kempele.mll.fi/@Bin/121286/YHDISTYKSESS%C3%84+TAPAHTUU+KEV%C3%84%C3%84LL%C3%84+2011.pdf >](http://kempele.mll.fi/@Bin/121286/YHDISTYKSESS%C3%84+TAPAHTUU+KEV%C3%84%C3%84LL%C3%84+2011.pdf) 11.2.2011.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Näin syntyy hyviä vanhempia. www.mll.fi. Saatavilla [www-muodossa <http://www.mll.fi/@Bin/13700870/N%C3%A4in+syntyy+hyvi%C3%A4+vanhempia+31+3.pdf>](http://www.mll.fi/@Bin/13700870/N%C3%A4in+syntyy+hyvi%C3%A4+vanhempia+31+3.pdf) 11.2.2011.

Mannerheimin lastensuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri ry. <http://pohjois-pohjanmaa.mll.fi/toiminta/voimaperhe-hanke/>. 5.9.2010.

Miettinen, A. & Rotkirch, A. 2012. Yhteistä aikaa etsimässä. Lapsiperheiden ajankäyttö 2000-luvulla. Perhebarometri. Väestöntutkimuslaitos – Katsauksia E 42/2012. Helsinki: VL-Markkinointi Oy.

Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. 1. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Määttä, P. & Rantala, A. 2010. Tavallisen erityinen lapsi. Yhdessä tekemisen toimintamalleja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Mönkkönen, K. 2002. Dialogisuus kommunikaationa ja suhteenä. Vastaamisen, vallan ja vastuun merkitys sosiaalialan asiakastyön vuorovaikutuksessa. Kuopion yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos. Kuopio: Kuopion yliopisto painatuskeskus.

Ojanen, M. 2001. Ilo, onni, hyvinvointi. Kuinka löytää syvempi onnellisuus. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelman osaamisprofiili. www.oamk.fi. 23.11.2011.

Peavy, R. Vance. 2006. Sosiodynaamisen ohjauksen opas. Suomentanut Petri Auvinen. Helsinki: Helsingin Painotuote Oy.

- Paalasmaa, J. 2011. Ajatuksia steinerpedagogiikan ajankohtaisuudesta. Teoksessa Jarno Paalasmaa (toim.) Lapsesta käsin. Kasvatuksen ja opetuksen vaihtoehtoja. Jyväskylä: PS-kustannus. Opetus 2000. 166.
- Pulkkinen, L. 2011. Eheytetty koulupäivä – Lapsilähtöinen toimintakulttuuri. Teoksessa Jarno Paalasmaa (toim.) Lapsesta käsin. Kasvatuksen ja opetuksen vaihtoehtoja. Jyväskylä: PS-kustannus. Opetus 2000. 320.
- Piironen-Malmi, U. & Strömberg, S. 2008. Välittämisen pedagogiikka. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Otavan Kirjapaino Oy.
- Ranne, K., Sankari, A. & Rouhiainen-Valo, T. 2005. Sosiaalipedagogiikka ja ammatillinen pätevyys. Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Sarja D, muut julkaisut 1/2005. SPOY Satakunnan Painotuote Oy, Kokemäki.
- Ruokonen, I & Rusanen, S. 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Opas 3. Yliopistopaino Oy. Helsinki.
- Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. 1. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Satuli-Kukkonen, T. 2011. Mannerheimin lastensuojeluliiton perhekahvilakysely kevät 2011. www.mll.fi. Hakupäivä 29.11.2011.
- Svensberg, H. Viinikka, A. & Ylikojola, L. 2008. ”Aina mieli virkeämpi sieltä lähdettäessä”. MLL:n perhekahvilakysely 2008. Mannerheimin Lastensuojeluliiton julkaisuja.
- Terveystieteiden tutkimuskeskus. <http://www.thl.fi>. 12.12.2011.
- Törrönen, M. 2012. Onni on joka päivä. Lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. www.thl.fi. Saatavilla www-muodossa
<<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>>
15.2.2011.

Yhdistyneiden Kansakuntien lastenoikeuksien sopimus. www.unicef.fi. Saatavil-
la www-muodossa
<http://www.unicef.fi/files/unicef/pdf/Lasten_oik_sopimus.pdf> 8.5.2012

LIITTEET

Liite 1. Yhteydenpito yhteistyökumppaneiden kanssa

Liite 2. Kustannusarvio

Liite 3. Esite

Liite 4. Alustuksen kulku

Liite 5. Osallistujalista

Liite 6. Aloituslaulu

Liite 7. Lopetusloru

Liite 8. Toimintakerta 1

Liite 9. Toimintakerta 2

Liite 10. Toimintakerta 3

Liite 11. Toimintakerta 4

Liite 12. Taidenäyttely

Liite 13. Haastattelun apukysymykset

Liite 14. Opinnäytetyön yhteistyösopimus

YHTEYDENPITO YHTEISTYÖKUMPPANEIDEN KANSSA LIITE 1

19.5.2010 Ensimmäinen tapaaminen yhteistyökumppanin kanssa MLL:n Pohjois-Pohjanmaan piiritoimistolla klo 10:00:

- Paikalla Airi Kananen ja muita opiskelijoita
- Kehittämishankkeen alustava käsittely, idean esittely
- MLL:n toiminnan esittely
- Kempeleen paikallisyhdistyksen perhekahvila kehittämiskohteeksi
- Yhteistyökumppanin toiveet kehittämishankkeesta

26.5.2010 Palaveri MLL:n Pohjois-Pohjanmaan piiritoimistolla klo 10:00:

- Paikalla Airi Kananen ja Kerttu Hannila
- Kempeleen perhekahvilatoiminnan esittely
- Kehittämishankkeen esittely Kerttu Hannilalle
- Lisää kehittämistoiveita Airi Kanaselta
- Toiminnan ajankohdan alustava sopiminen kevääksi 2011, viisi peräkkäistä toimintakertaa
- Toiveena, että tutustuisimme tehtyihin opinnäytetöihin sekä perhekahvilakyselyyn
- Seuraavan tapaamisajankohdan sopiminen

8.9.2010 Palaveri MLL:n Pohjois-Pohjanmaan piiritoimistolla klo 10:00:

- Paikalla Airi Kananen ja Kerttu Hannila
- Kehittämishankkeen täsmentäminen: kesän aikana tehtyjen asioiden esittely sekä yhteistyökumppaneiden lisäykset toiveisiin
- Toive toiminnan siirrettävyydestä muihin perhekahviloihin, toimintamallin laatiminen kehittämishankkeen pohjalta
- Toiminnan kohderyhmä ja perheiden lukumäärä
- Toimintakertojen tavoitteet Airi Kanaselle
- Toimintakertojen sisällöt oltava selvillä tammikuuhun 2011 mennessä
- Toiminnan esittely lehdistölle
- Palautteen keräämisen suunnittelu
- Ideointia toiminnan sisällöstä
- Kustannukset

13.9.2010 Käynti Perhekahvilassa klo 10:00:

- Tutustumista perhekahvilaan
- Kertulle kustannusarvio 18.11 mennessä

18.11.2010 sähköpostikeskustelu Kerttu Hannila & Airi Kananen:

- kustannusarvio hyväksytty
- Airilta kysyttiin kantaa matkakustannuksiin

22.11.2010: sähköpostikeskustelu Kerttu Hannila & Airi Kananen

- Airi ottanut kantaa matkakustannuksiin, jotka hyväksyttiin todellisten bensakulujen mukaan
- Keskustelua Kempeleen paikallisyhdistyksen kanssa opinnäytetyön kuluista ja niiden rahoittamisesta

25.11.2010: sähköpostikeskustelu Kerttu Hannila & Airi Kananen

- Keskustelua toimintakerroista ja materiaaleista

11.1.2011: sähköpostikeskustelu Kerttu Hannila & Airi Kananen

- Aiheena lopullinen kustannusarvio
- keskustelua toiminnan toteutuksen aikatauluista ja markkinointitilaisuudesta

12.1.2011: sähköpostikeskustelu Kerttu Hannila & Airi Kananen

- keskustelun aiheena toimintakertojen päivämäärät, sisältö sekä materiaalit

17.1.2011: Käynti Perhekahvilassa klo 10:00

- Tutustumista

17.1.2011 sähköpostikeskustelu Kerttu Hannila & Airi Kananen

- Palaveri ajasta sopiminen

20.1.2011 sähköpostikeskustelu Kerttu Hannila

- keskustelua aikatauluista ja markkinoinnin esitteistä

21.1.2011 klo: 9:00 Palaveri MLL:n Pohjois-Pohjanmaan piiritoimistolla

- Paikalla Airi Kananen
- Katso Niinan moniste

22.1.2011 sähköpostikeskustelu Kerttu Hannila

- Keskustelua markkinoinnin esitteistä

25.1.2011 sähköpostikeskustelu Airi Kananen

- Keskustelua markkinoinnin esitteistä

31.1.2011 Käynti Perhekahvilassa klo 10:00

- Markkinointi esitteiden vienti

7.2.2011 Markkinointitilaisuus Perhekahvilassa klo: 10:00

6.4.2011 sähköpostikeskustelu Airi Kananen

- Tekniset apuvälineet

16.4.2011 sähköpostikeskustelu Kerttu Hannila

- Sopiminen valokuvien lähettämisestä Rauhan Tervehdys – lehteen

18.4.2011 Kempeleen perhekahvila klo 10:00:

- Asiakaspalaute sekä palaute Kerttu Hannilalta

18.4.2011 palaveri MLL:n piiritoimisto klo 13:00:

- Palaute Airi Kanaselta

15.11.2011 palaveri MLL:n piiritoimisto klo 13:00:

- Väliaikatiedot
- Toimintamallin suunnittelu
- Tietojen oikeellisuuden tarkistaminen

1.2.2012 sähköpostikeskustelu Airi Kananen

- Väliaikatietojen ilmoittaminen yhteistyökumppanille

KUSTANNUSARVIO**LIITE 2**

Jätesäkki musta 200 litraa / 3kpl	4,50 €	(Kärkkäinen)
Color & Co Redimix maalit / 5 kpl (3,90 € / kpl)	19,50 €	(Kärkkäinen)
Color & Co Redimix maalit / 4kpl (3,50 € / kpl)	14,00 €	(Kärkkäinen)
Muovieläimet / 2 pakettia	8,00 €	(Paljekirppis)
Kylpyöljy / 1kpl	2,55 €	(Prisma)
Sokeri / 1kpl	0,79 €	(Prisma)
Karpalo-mustaherukkamehu / 1kpl	1,34 €	(Prisma)
Appelsiinimehu	1,26 €	(Prisma)
Liima	2,12 €	(Tiimari)
Kartonki / 30 kpl	15,00 €	(Kärkkäinen)
Jätesäkki oranssi 75 litraa / 1kpl	2,90 €	(Kärkkäinen)
Liimapistoolin liima / 1 paketti	1,00 €	(Kärkkäinen)
Liimapistooli / 1kpl	5,90 €	(Kärkkäinen)
Maalarinteippi / 2kpl	3,80 €	(Kärkkäinen)
Mehutiiviste / 1kpl	1,69 €	(Tokmanni)
Mustikkakeksit / 1pussi	3,15 €	(Tokmanni)
Dominokeksit / 1 paketti	3,69 €	(Tokmanni)
Ilmapallot / 100 kpl pakkaus	3,90 €	(Stockmann)

Yhteensä:**95,09 €**

ILO

Nalle Puh: "Tulit juuri ajoissa päivän parhaaseen hetkeen!"
 Risto Reipas: "Mikä hetki se on?"
 Nalle Puh: "Se on se hetki, kun sinä ja minä olemme me!"

Hei vanhemmat, isovanhemmat ja lapsoset!

Olemme Niina ja Heidi, kaksi viimeisen vuoden sosionomiopiskelija-neitosta Oulun seudun ammattikorkeakoulusta. Tulemme järjestämään iloksenne Kempeleen paikallisyhdistyksen perhekahvilaan opinnäytetyöhömmme liittyvää taiteellista toimintaa! Toiminta toteutetaan maanantaisin 14.3 - 11.4. klo 10.15 – 11.00. Toiminta on suunniteltu 0-3-vuotiaille lapsille, mutta myös vanhemmat sisarukset ovat tervetulleita! Toivomme, että mukaan haluavat pystyisivät osallistumaan mahdollisimman monelle toimintakerralle.

Jokaisessa meissä asuu pieni taiteilija, jota ei tarvitse arastella! Taidehetkissä on tärkeintä yhdessä olo ja toisten seurasta nauttiminen, kuvaamataidon arvosanoilla ei ole nyt merkitystä. Tulemalla mukaan, pääset tutustumaan eri taiteen muotoihin kaikessa yksinkertaisuudessaan. Tule siis tanssimaan pääsi pyörteelle, leikittelemään sanataiteella ja ihastelemaan paperille ilmestyvää värien harmoniaa yhdessä lapsesi kanssa. Taidehetkistä saat myös vinkkejä kotiin vietäväksi.

Lähdetään yhdessä kokemaan pieniä ilonhetkiä arjessa!

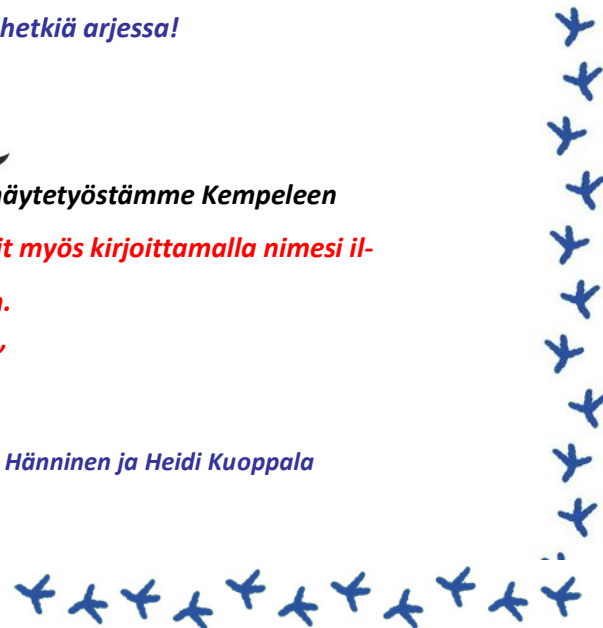
Jos kiinnostuit, tule mukaan kuuntelemaan lisää opinnäytetyöstämme Kempeleen nuorisoseuran perhekahvilaan 7.2.2011. Ilmoittautua voit myös kirjoittamalla nimesi ilmoittautumislomakkeeseen.

"Sinä kaksinkertaistat ilon"
tervetuloa!

Illoisin terveisin sosionomiopiskelijat Niina Hänninen ja Heidi Kuoppala

MANNERHEIMIN
 LASTENSUOJELULIITON
 Pohjois-Pohjanmaan piiri

Alustuksen kulku

Laadittu 31.1.2011

Tilaisuus toteutetaan 7.2. klo 10 alkaen.

Aluksi **tarkistamme ilmoittautuneet**. Avuksi alustukseen otetaan iso esite, sekä pieniä, jos niitä on vielä jäljellä. Mukaan otetaan myös ilmoittautumislista. Sen jälkeen odotamme, että **paikalle on saapunut tarpeeksi ihmisiä**. Kysymme Kertulta, milloin on hyvä hetki aloittaa.

Pyydämme kiinnostuneita istumaan **tiiviseen rinkiin mattojen päälle lattialle**, jotta kaikki kuulevat. Selvitetään, onko paikalla jo aikaisemmin ilmoittautuneita. Edetään kerronnassa esitteen mukaan.

Alkulaulu: "Aamulaulu" (Niina ja Heidi, nuotit & säestys?)

Esitteen yläosa, Niina:

- Olemme Heidi Kuoppala ja Niina Hänninen, kolmannen vuoden sosionomiopiskelijoita Oulun seudun ammattikorkeakoulusta. Emme siis ole taiteilijoita, mutta olemme hyvin kiinnostuneita eri taiteiden käyttämisestä sosionomin työssä.
- Aloitimme noin vuosi sitten toiminnallisen opinnäytetyön tekemisen. Opinnäytetyömme kulkee työnimellä "Ilon hetkiä" ja tulimme suorittamaan sen toiminnallista osuutta tähän perhekahvilaan. Laadimme ensi syksyyn mennessä toimintamallistamme manuaalin, jota voidaan hyödyntää MLL:n perhekahviloissa.
- Toiminta on suunniteltu 0-3-vuotiaille lapsille ja myös heidän vanhemmilleen, isovanhemmilleen tai vaikkapa kummeille. Mukaan voi osallistua samasta perheestä useampikin lapsi.
- Toiminnan toteutusaikataulu löytyy sekä esitteestämme, että perhekahvilan toimintasuunnitelmasta. Tuokiot ovat maanantaisin 14.3 - 11.4. Nuorisoseuran talolla. Toimintakertoja on yhteensä neljä ja viidentenä kertana järjestämme syntyneistä taideteoksista ja käytetyistä taiteen muodoista Perhe-teemaisen taidenäyttelyn.

- Toiminta on prosessinomaista, ja se jatkuu aina seuraavalla toimintakerralla uudella aiheella, joten toivomme, että osallistujat pystyisivät osallistumaan mahdollisimman monelle toimintakerralle. Näin osallistujat myös saavat parhaan mahdollisen hyödyn toiminnasta. Emme kuitenkaan aio pakottaa ketään osallistumaan ja ymmärrämme perhekahvilan paikkana, jonne voi tulla silloin kun se itselle sopii.

(Pieni tauko)

Esitteen alaosa, Heidi:

- Toiminnan tarkoitus: tarkoituksenamme on antaa perheille mahdollisuus nauttia toisten seurasta ja yhdessä tekemisestä.
- Mitä toimintatuokiot pitävät sisällään:
 - Tutustumista erilaisiin taiteen muotoihin, esimerkiksi sanataiteeseen, tanssiin ja kuvataiteeseen.
 - Lupa sotkea. Halutessa voi lapselle ottaa kotoa mukaan vaatteet, jotka saavat likaantua. Jokaisella toimintakerralla on kuitenkin mahdollista laittaa lapselleen essu tai muu suoja vaatteiden päälle.
 - Käyttämämme värit ovat myrkyttömiä. Käytämme lisäksi luonnon värejä, kuten mustikkaa, sekä joitakin elintarvikkeita kuten sokeria. Tulemme kartoittamaan osallistujien ruoka-aineallergiat kunhan kaikki osallistujat ovat tiedossa.
 - Jaamme jokaisella toimintakerralla hyviä arkeen ja lapsen kanssa olemiseen, sekä taiteiden tekemiseen soveltuvia vinkkipaketteja kotiin vietäväksi.
- Rohkeasti mukaan! Ei tarvitse arastella!

(Pieni tauko)

Loppuloru: ”Jo ennen kuin synnyit” (Heidi)

Lopussa toivotamme osallistujat tervetulleiksi toimintatuokioihin ja kysymme, heräsikö kuulijoissa kysymyksiä, tai kiinnostusta lähteä mukaan.

KYLLÄ, OSALLISTUN MIELELLÄNI LAPSENI KANSSA ILON HETKIIN!

Aikuisen nimi

Lapsen nimi ja ikä

Mukaan mahtuu 7 ensiksi ilmoittautunutta, mutta varasijalle voi myös ilmoittautua.

tervetuloa!

AAMULAULU

Hei, hei jalka, hei,
hyvin nukuitko?

Silitä lapsen jalkoja

Tömistä, tömistä, tömistä, tömistä,
leikitäänkö jo?

Tömistele lapsen jalkoja lattiaa vasten

Hei, hei massu, hei,
hyvin nukuitko?

Silitä lapsen vatsaa

Kutitan, kutitan, kutitan, kutitan,
leikitäänkö jo?

Kutita lapsen vatsaa ja rintaa

Hei, hei, kätönen,
hyvin nukuitko?

Tartu lasta kädestä ja toivota hyvää päivää

Taputa, taputa, taputa, taputa,
leikitäänkö jo?

Taputa lapsen käsiä yhteen

Hei, hei, pikku pää,
hyvin nukuitko?

Hyväile lapsen päätä

Silitän, silitän, silitä, silitän,
leikitäänkö jo?

Silittele lasta päästä varpasiin

Hei, hei, pikku suu,
hyvin nukuitko?

Hipaise lapsen huulia

laulele, laulele, laulele, laulele,
leikitäänkö jo?

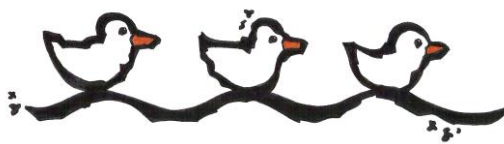
INTIAANIÄÄNIÄ ☺

Lone Spliidiä mukailleen Heidi ja Niina

Ai että olet ihana

Ai että olet ihana,
reipas niin ja mahtava.
Suloinen ja tomera,
itkuinen tai naurava
aina yhtä ihana.

Silmä, silmä, nenä, suu,
otsa, korva, olkaluu.
Nilkka, polvi, peppu hassu,
leuka, rinta ja massu.

Toimintakerta 1

"Innosta tuoksuilla ja muodoilla"

Mistä sinä pidät?

Mistä sinä pidät?
Minä pidän
pilkuista,
vilkuista ja tilkuista.
Makeasta mansikasta
ja hämyisestä illasta.

Mistä sinä pidät?
Pidätkö sinä raidoista,
tai kukikkaista paidoista?
Kenties vyötäröstä hoikasta,
tai vauhdikkaista autoista?

Millainen sinä olet?
Maalaatko paperille keltaista iloa,
vai sinisiä ajatuksia?
Maalaatko tähdet ja kuun,
siihen lomaan oman nauravan suun?
Onko paha päivä mielestäsi musta,
ja täynnä kyynelien kimallusta?

Mistä sinä pidät?
Millainen sinä olet?
Rakastatko punaisia poskia,
ja ulkosalla juoksua?
Makoisia suukkoja
ja pullakahvin tuoksua?
Millainen sinä olet?

Aika: 45 minuuttia, josta aloitukseen 10 min. tekemiseen 30 min. ja lopetukseen 5 min.

Maalausvälineet: pikkuautot, muovieläimet, rakennuspalikat ja piparkakku-muotit

Maalit: Redimix –maalit ja kiisselimaalit

Muut materiaalit: kahvin porot, suola, sokeri, mustikat, muovieläimet, paperieläimet

Tarvittavat tavarat: esiliinat, maalarinteippi, A3 – kokoisia kartonkeja, kuppeja maaleille ym., soitin, kuumaliimapistooli ja liima, jätessäkit, peitot vauvoille, nallet

Kotiin vietäväksi: askartelu- ja puuhakirjoja kirjastosta, kiisselimaaliohje, ”Miltä sinä olet” runo ja ”Miksi minä olen minä” runo

Tilan järjestely: Jaa tila kahteen osaan: toiselle puolelle esim. mattoja alkua- ja lopetusrinkiä varten, toiselta puolelta lattia suojataan jätessäkeillä ja kiinnitetään jätessäkit teipillä kiinni lattiaan. Kartongit asetellaan valmiiksi ja maalit ja muut tarvikkeet niille tarkoitettulle paikoille. Musiikki laitetaan valmiiksi.

Toimintakerta 1	Innostava taidetoiminta	Toimintakerran tavoite	Yhdessä toimiminen	Innostava ohjaus	Ideoita arkeen
Aloitus	Aamulaulu Runo: "Mistä sinä pidät?"	Turvallinen ympäristö ja tunnelma, Mielenkiinnon herättäminen	Vanhempi ja lapsi lähekkäin, koko ryhmä lähekkäin	Ohjaajan olemus, runoon eläytyminen	Runojen ja laulujen käyttäminen, läheisyys, huomion antaminen
Toimintatuokio	Oman kuvan maalaaminen, "Millainen minä olen?"	Tutustumisen materiaaleihin, Innostaa vanhempaa ja lasta tekemään yhdessä oma kuva	Maalaaminen, materiaalien ja maalaus- tarvikkeiden valinta ja niihin tutustuminen	Ohjeistus, lähellä oleminen, kiinnostuneisuus toiminnasta, antaa vapaus oman luovuuden käyttöön	Materiaalit ja maalausvälineet
Lopetus	Runot: "Ajatus" ja "Ai että olet ihana"	Rentoutuminen yhdessä, turvallinen ympäristö ja tunnelma	Vanhempi ja lapsi lähekkäin, koko ryhmä lähekkäin	Ohjaajan olemus, runoon eläytyminen, tunnelmien vaihto ja palautteen vastaanottaminen	Runojen käyttäminen, läheisyys, huomion antaminen, Materiaalipaketit arkeen

Aloitetaan aloitusringissä: Kerrotaan toiminnan kesto. Aloitetaan "Aamulaululla", joka lauletaan kaksi kertaa, koska kyseessä on ensimmäinen toimintakerta. Aiheen esittelyssä käytetään toimintaan innostavaa runoa. Runoa voi havainnollistaa ilmein ja elein sekä käyttämällä toiminnassa käytettäviä materiaaleja (kahvi, rakennuspalikat jne.).

Innostusruno alussa:

Mistä sinä pidät?

Mistä sinä pidät?
Minä pidän
pilkuista,
vilkuista ja tilkuista.
Makeasta mansikasta
ja hämyisestä illasta.

Mistä sinä pidät?
Pidätkö sinä raidoista,
tai kukikkaista paidoista?
Kenties vyötäröstä hoikasta,
tai vauhdikkaista autoista?

Millainen sinä olet?
Maalaatko paperille keltaista iloa,
vai sinisiä ajatuksia?
Maalaatko tähdet ja kuun,
siihen lomaan oman nauravan suun?
Onko paha päivä mielestäsi musta,
ja täynnä kyyneleiden kimallusta?

Mistä sinä pidät?
Millainen sinä olet?
Rakastatko punaisia poskia,
ja ulkosalla juoksua?
Makoisia suukkoja
ja pullakahvin tuoksua?
Millainen sinä olet?

Kerrotaan tämän päivän aihe eli oma kuva: paperille luodaan eri värein ja materiaalein oma kuva, millainen minä olen. Perheet saavat muutoin vapauden oman kuvan toteuttamisessa. Vanhempi opastaa ja auttaa omaa lastaan työn eri vaiheissa. Ohjeistetaan käytännön asioissa: esitellään maalaamisessa käytettävät tarvikkeet sekä maalit ja kerrotaan, mistä ne voidaan käydä hakemassa.. Näytetään mistä saa esiliinoja ja huomautetaan, että lapsi saattaa sotkea itsensä työtä tehdessä. Näytetään toimintapaikat ja kerrotaan, että ohjaajat ovat käytettävissä, jos vanhemmat tarvitsevat apua vauvojen kanssa. Avustetaan perheitä materiaalien keräyksessä ja kun toiminta on saatu hyvin käyntiin, laite

taan taustamusiikki soimaan ja kierrellään tilassa. Maalata saa myös esimerkiksi käsillä.

Kun aikaa on kulunut n. 20 min. kehotetaan käymään pesulla ja tulemaan sen jälkeen takaisin kuuntelemaan. Kerrotaan, että pöydällä on muovisia eläinhahmoja sekä tulostettuja eläinten kuvia, joita voi halutessaan lisätä kartongille. Jokainen valitsee itseään parhaiten kuvaavan muovieläimen. Lapset valitsevat eläimen vanhemman avustuksella. Lisäksi valitaan myös kuvat niille perheenjäsenille, jotka eivät ole paikalla. Eläimet kiinnitetään kuumaliimalla.

Lopetus matoilla: Maalauksen loputtua käydään pesulla ja tullaan yhteiseen lopetusrinkiin matoille. Ennen varsinaista lopetuslorua luetaan loru ”Ajatus”. Pyydetään jokaista osallistujaa kuvailemaan yhdellä sanalla sen hetkisen tunteensa. Kiitetään osallistujia ja kerrotaan, että mistä voi ottaa mukaan kotiin viettävää (runoja). Pyydetään vanhemmilta kehittämissuhteita seuraavalle kerralle.

Ajatus
(Kirsi Kunnas)

Miksi minä olen minä
enkä kukaan muu,
ja sinä olet sinä
etkä kukaan muu?
Ihmeellistä olla ihmisinä
sinä ja minä
ja ystävinä
minä sinulle sinä.

Toimintakerta 2

"Tanssi värikkäin askelin"*Pieniä polkuja*

Pieniä polkuja,
 pieniä polkuja
 pienillä jaloilla astellaan.
 Pikku varpaat,
 pikku varpaat
 varoen veteen kastellaan.
 Ensin peruna puikulainen,
 sitten sipuli makeanlainen.
 Kolmas on kaunis kaalinpää,
 porkkana sille virnistää.
 Viimeksi rantaan astelee
 punajuuri pikkuisen suuri.
 Se kasvimaan kokonaan kastelee!

Kulta

(Eppu Nuotio, teoksesta Silkkipaperi-
 taivas. Katkelma)

Äiti tahtoo tanssittaa
 kultaista aurinkolasta.
 Tanssii, tanssii, pyörähtää,
 ei lakkaa rakastamasta.
 Isä tahtoo tanssittaa
 pelotonta peikkolasta.
 Tanssii, tanssii, pyörähtää,
 ei lakkaa rakastamasta.

Aika: 45 minuuttia, josta aloitukseen 10 min. tekemiseen 30 min. ja lopetukseen 5 min.

Maalausvälineet: omat jalat ja kädet

Maalit: Redimix-maalit

Muut materiaalit: aloituslaulu ja loppuloru tulostettuna

Tarvittavat tavarat: Pesuastiat, pyyhkeet, leveä ja vahva paperi/kartonki, isoja purkkeja maalia varten, soitin, valkoinen lakana, jätensäkit, maalarinteippi, nallet, peitot vauvoille, esiliinat

Kotiin vietäväksi: ”Pieniä polkuja” ja ”Äiti tahtoo tanssittaa” -runot, Vuorovaikutustanssi – ohjeet ja muita lapsiperheen arkeen sopivia runoja

Tilan järjestely: Jaa tila kahteen osaan: toiselle puolelle esim. mattoja alku- ja lopetusrinkiä varten, toiselta puolelta lattia suojataan jätensäkeillä ja kiinnitetään jätensäkit teipillä kiinni lattiaan. Paperit ja lakana asetellaan valmiiksi siten, että paperit asetellaan lakanan ympärille. Maalausastiat ja värit laitetaan pöydille. Musiikki laitetaan valmiiksi. Kaksi mattoa asetetaan lattialle lähekkäin toisiaan aloitusta ja lopetusta varten. Pesupaikat laitetaan maalauspaikan läheisyyteen ja lattia suojataan jätensäkeillä. Pesupaikalle tarvitaan penkkejä ja pyyhkeitä kuivaamiseen. Jokaiselle perheelle annetaan oma pikkupyhyhe. Pesuastiat täytetään ennen toiminnan alkua ja viedään pesupaikalle.

Kehitystä edelliseltä kerralta: Kirjoitamme toimintakerran aiheen kartongille ja laitamme sen näkyvälle paikalle seinään kiinni. Tulostamme kaikki toiminnan aikana käytössä olevat laulut ja lorut. Jokaiseen tanssimiseen tarkoitettuun paperiin kirjoitetaan perheen jäsenten nimet valmiiksi. Vauvojen alustat levitetään valmiiksi kunkin perheen toimintapisteen läheisyyteen. Vauvaperheiden paikat sijoitetaan lähekkäin toisiaan. Essut viedään valmiiksi jokaisen omalle paikalle. Tanssimaalauksessa käytettävissä olevien värien valikoimaa rajasimme siten, että käytettävissä oli vain kahta väriä perhettä kohti. Loppuringissä kysyimme tunnelmia myös vanhemmilta, kun edellisellä kerralla kysymykseen vastasivat vain lapset.

Toimintakerta 2	Innostava taidetoiminta	Toimintakerran tavoite	Yhdessä toimiminen	Innostava ohjaus	Ideoita arkeen
Aloitus	Aamulaulu Runot: "Pieniä polkuja" ja "Kulta"	Turvallinen ympäristö ja tunnelma, Mielenkiinnon herättäminen, perheiden osallistuminen "Aamulauluun"	Vanhempi ja lapsi lähekkäin, koko ryhmä lähekkäin	Ohjaajan olemus, runoon eläytyminen, tunnelmien ja mielipiteiden vaihto	Runojen ja laulujen käyttäminen, läheisyys, huomion antaminen
Toimintatuokio	Koti, "askeleet kodissa"	Innostaa vanhempaa ja lasta tanssimaan yhdessä paperille kodin jälkiä	Tanssimaa-laus, jossa vanhempi ja lapset tanssivat yhdessä paperille oman kodin askeleet	Ohjeistus, lähellä oleminen, kiinnostuneisuus toiminnasta, antaa vapaus oman luovuuden käyttöön, kannustus vauvojen mukaan ottamiseen	Tanssimaa-laus tekniikkana, usean eriikäisen lapsen kanssa toimiminen
Lopetus	Runot: "Ai että olet ihana"	Rentoutuminen yhdessä, turvallinen ympäristö ja tunnelma, perheiden osallistuminen loppuluoruun	Vanhempi ja lapsi lähekkäin, koko ryhmä lähekkäin	Ohjaajan olemus, runoon eläytyminen, tunnelmien vaihto ja palautteen vastaanottaminen	Runojen käyttäminen, läheisyys, huomion antaminen, Materiaalipaketit arkeen

Aloitetaan aloitusringissä: Aloitetaan kysymällä vanhemmilta, millainen olo heillä jäi edellisestä kerrasta ja millä mielin he tulevat tällä kertaa mukaan. Aamulaulun jälkeen pyydetään kaikkia toimintaan osallistujia riisumaan sukat, jonka jälkeen innostetaan toimintaan kahdella loruleikillä.

Innosturuno alussa:

PIENIÄ POLKUJA

Pieniä polkuja,
pieniä polkuja
pienillä jaloilla astellaan.
Pikku varpaat,
pikku varpaat
varoen veteen kastellaan.

Ensin peruna puikulainen,
sitten sipuli makeanlainen.
Kolmas on kaunis kaalinpää,
porkkana sille virnistää.
Viimeksi rantaan astelee

punajuuri pikkuisen suuri.
Se kasvimaan kokonaan kastelee!

KULTA

(Eppu Nuotio, teoksesta Silkkipaperitaivas. Katkelma)

Äiti tahtoo tanssittaa
kultaista aurinkolasta.
Tanssii, tanssii, pyörähtää,
ei lakkaa rakastamasta.

Isä tahtoo tanssittaa
pelotonta peikkolasta.
Tanssii, tanssii, pyörähtää,
ei lakkaa rakastamasta.

Kerrotaan päivän aihe ja ohjeistetaan toimintaan. Askeleet kodissa toteutetaan tanssimaalauksen avulla. Perheet tanssivat yhdessä paperille oman kodin askeleet. Vanhempia kannustetaan ottamaan vauvat mukaan tanssiin. Tarvittaessa vauvan voi laskea peiton päälle. Musiikin alettua lapsi ja vanhempi tanssivat yhdessä oman kotinsa askeleita kastaen välillä jalkojaan ja/tai käsiään valitsemissaan väreissä. Tanssityyli on vapaa, rajana jälleen vain oma luovuus ja mielikuvitus. Lopuksi kaikki perheet saavat tanssia myös yhdelle yhteiselle lakanalle, yhteisiä perhekahvilan jälkiä.

Lopetus matoilla: Toimintatuokion lopussa peseydytään pesupaikalla maalauspaikan läheisyydessä. Toimintakerta päätetään tuttuun lopetusloruun mattojen päällä istuen. Lopuksi kysytään vanhempien ja lasten tunnelmia.

Toimintakerta 3

"Riemastuta sotkemalla"

Siivousviihde

(Pia Perkiö)

Kun siivousvillitys meihin iski,
oli hetkessä hoidettu pyykki ja tiski.

Taloon tuli uusi järjestys!
Mikä puhina! Mikä ähellys!
Hölynpölyt pois pyyhittiin,
jonninjoutavat vinttiin vietiin
pötypuheet kellariin kannettiin
hälinät häädettiin naapuriin.

Sitten olikin siistiä niin,
että leikkimökkiin muutettiin.

Aika: 45 minuuttia, josta aloitukseen 10 min. tekemiseen 30 min. ja lopetukseen 5 min.

Maalausvälineet: sienet maalaukseen

Maalit: Redimix-maalit ja kiisselimaalit

Muut materiaalit: aloituslaulu ja loppuloru tulostettuna

Tarvittavat tavarat: pölyhuiskuja ja siivousliinoja, paperisilppua, elintarvikepakkauksia, muovipusseja, liimaa, kyniä, kuumaliimaa, purkkeja maalia varten, soitin, valkoinen lakana (johon perheet tanssivat yhteisiä jälkiä edellisellä kerralla), kartonkia, jätesäkit, maalarinteippi, nallet, peitot vauvoille, esiliinat.

Kotiin vietäväksi: Apuvälineitä arjen rutiineihin esimerkiksi ohje "tarrataulukon" tekemiseen ja "jäähypenkin" käyttö. Siivousvimma -runo tulostettuna.

Tilan järjestely: Jaa tila kahteen osaan: toiselle puolelle esim. mattoja alku- ja lopetusrinkiä varten, toiselta puolelta lattia suojataan jätesäkeillä ja kiinnitetään jätesäkit teipillä kiinni lattiaan. Kartongit asetellaan valmiiksi jätesäkkien päälle. Maalausastiat ja värit laitetaan pöydille. Musiikki laitetaan valmiiksi. Kaksi mattoa asetetaan lattialle lähekkäin toisiaan aloitusta ja lopetusta varten.

Kehitystä edelliseltä kerralta: Ohjaajat sijoittuvat eri puolelle ringiä, jotta ääni kuuluisi paremmin. Kaiuttimet laitetaan toimintapaikan lähelle, jotta musiikki kuuluisi paremmin. Vauvoille alustaksi tarkoitetut peitot annetaan vanhemmalle heti, kun he ovat valinneet toimintapaikkansa, jotta vanhemmat voivat laskea vauvan tarvittaessa sylistään. Vauvoille on hyvä varata virikkeitä, kuten tyhjiä ketsuppurkkeja.

Toimintakerta 3	Innostava taidetoiminta	Toimintakerran tavoite	Yhdessä toimiminen	Innostava ohjaus	Ideoita arkeen
Aloitus	Aamulaulu Runo: "Sii- viusvim- ma"	Turvallinen ympäristö ja tunnelma, Mielenkiinnon herättäminen	Vanhempi ja lapsi lähekkäin, koko ryhmä lähekkäin, hauskuus	Ohjaajan olemus, runoon eläytymisen, tunnelmien ja mielipiteiden vaihto	Runojen ja laulujen käyttäminen, läheisyys, huomion antaminen, Hassuttelu
Toimintatuokio	Meidän arki, "sotku-päivä"	Innostaa vanhempaa ja lasta kuvaamaan yhdessä kodin arkea kierrätysmateriaalien avulla	Kodin arkea kuvaavan taideteoksen yhdessä tekeminen	Ohjeistus, lähellä oleminen, kiinnostuneisuus toiminnasta, antaa vapaus oman luovuuden käyttöön	Kierrätysmateriaalien käyttö lasten kanssa askartelussa ja muussa toiminnassa, mielikuvituksen ja luovuuden käyttö
Lopetus	Runot: "Ai että olet ihana"	Rentoutuminen yhdessä, turvallinen ympäristö ja tunnelma	Vanhempi ja lapsi lähekkäin, koko ryhmä lähekkäin	Ohjaajan olemus, runoon eläytymisen, tunnelmien vaihto ja palautteen vastaanottaminen	Runojen käyttäminen, läheisyys, huomion antaminen, Materiaalipaketit arkeen

Aloitetaan aloitusringissä: Lämmittely aiheeseen toteutetaan tuttuun tapaan lorulla ja innostamisessa käytetään pölyhuiskia ja siivousliinoja, joilla vanhemmat saavat huiskutella lapsiaan ja lapset vanhempiaan.

Innostusruno alussa:

Siivousvimma

(Pia Perkiö)

Kun siivousvillitys meihin iski,
oli hetkessä hoidettu pyykki ja tiski.

Taloon tuli uusi järjestys!
Mikä puhina! Mikä ähellys!

Hölynpölyt pois pyyhittiin,
jonninjoutavat vinttiin vietiin
pötypuheet kellariin kannettiin
hälinät häädettiin naapuriin.

Sitten olikin siistiä niin,
että leikkimökkiin muutettiin.

Lorun jälkeen lapset ja osa aikuisista asettuvat makaamaan/istumaan mattojen päälle sillä aikaa kuin muut vanhemmat ja aikuiset levittävät heidän yläpuolelleen lakanan, jonka päällä on paperisilppua. Lakanaa heilutellaan voimakkaasti, jolloin paperisilput lähtevät lentämään ja pölyämään ympäriinsä. Sotkemistuokion jälkeen ohjeistetaan perheitä keräämään itselleen paperisilppua sekä paikalle tuotuja tyhjiä kartonkisia elintarvikepakkauksia muovipusseihin. Perheet liimaavat omilla paikoillaan näistä materiaaleista kartongin päälle perheensä arkea kuvaavan taideteoksen. Työ voidaan myös maalata.

Lopetus matoilla: Toimintakerta päätetään tuttuun lopetusloruun mattojen päällä istuen. Lopuksi kysytään vanhempien ja lasten tunnelmia.

Toimintakerta 4

"Lennätä ajatuksesi rakkaiden luo"

Metrolla mummolaan

(Hannele Huovi)

Limpsin lampsin jalkapatikalla,
patikalla joo.

Köröttelen, köröttelen kymppin ratikalla,
ratikalla joo.

Soitan kelloa, painan nappia
tällä pysäkillä pois.

Liukuportaita metroon
ja metrolla mummolaan!

Aika: 45 minuuttia, josta aloitukseen 10 min. tekemiseen 30 min. ja lopetukseen 5 min.

Maalausvälineet: sieniä, vauvoille kannelliset rasiat

Maalit: Redimix-maalit

Muut materiaalit: sokeria, merisuolaa, kankaanpalasia, kiviä, aloituslaulu ja loppuloru tulostettuna

Tarvittavat tavarat: lakanoita, kuumaliimaa, liimaa, kyniä, purkkeja maalia varten, kannellisia rasioita, soitin, kartonkia, jätessäkit, maalarinteippi, nallet, peitot vauvoille, esiliinat.

Kotiin vietäväksi: Lapsiperheiden arkeen liittyvien nettisivujen osoitteista kooste, lorupussiloruja sekä kaikkien toimintakertojen runot tulostettuna.

Tilan järjestely: Tilan tulee olla tällä kertaa hieman enemmän kuin edellisillä kerroilla. Tila jaetaan maalauspuoleen ja leikkipuoleen. Kartongit asetellaan valmiiksi jätessäkkien päälle maalauspuolelle. Maalausastiat, värit, kivet ja muut materiaalit laitetaan valmiiksi perheiden paikoille. Kaksi mattoa asetetaan lattialle lähekkäin toisiaan aloitusta ja lopetusta varten.

Kehitystä edelliseltä kerralta: Ei muutoksia.

Toimintakerta 4	Innostava taidetoiminta	Toimintakerran tavoite	Yhdessä toimiminen	Innostava ohjaus	Ideoita arkeen
Aloitus	Aamulaulu Runo: "Metrolla mummo- laan"	Turvallinen ympäristö ja tunnelma, Mielenkiinnon herättäminen	Vanhempi ja lapsi lähekkäin, koko ryhmä lähekkäin, hauskuus	Ohjaajan olemus, runoon eläytymisen, tunnelmien ja mielipiteiden vaihto	Runojen ja laulujen käyttäminen, läheisyys, huomion antaminen
Toimintatuokio	Perheelleni tärkeät ihmiset, "uudet ja vanhat laulu-leikit"	Innostaa vanhempaa ja lasta leikin ja kivien koristelun avulla muistelemaan perheelle tärkeitä ihmisiä	Perinneleikit, kivi- en maa- laaminen	Ohjeistus, lähellä oleminen, kiinnostuneisuus toiminnasta, antaa vapaus oman luovuuden käyttöön, kannustus vauvojen mukaan ottamiseen	Luonnonmateriaalien käyttö, perinneleikit
Lopetus	Runot: "Ai että olet ihana"	Rentoutuminen yhdessä, turvallinen ympäristö ja tunnelma	Lakanalla keinuttelu, Vanhempi ja lapsi lähekkäin, koko ryhmä lähekkäin	Ohjaajan olemus, runoon eläytymisen, tunnelmien vaihto ja palautteen vastaanottaminen	Runojen käyttäminen, läheisyys, huomion antaminen, Materiaalipaketit arkeen

Aloitus matoilla: Vaihdetaan kuulumiset ja aloitetaan tutulla "Aamulaululla". Kerrotaan päivän aihe, jonka jälkeen lauletaan ja leikitään yhdessä innostuslaulu. Tämän jälkeen leikitään perinneleikkejä.

Innostuslaulu alussa:

Metrolla mummolaan (Hannele Huovi)

Limpsin lampsin jalkapatikalla, patikalla joo.
Köröttelen, köröttelen kympin ratikalla, ratikalla joo.
Soitan kelloa, painan nappia, tällä pysäkillä pois.
Liukuportaita metroon ja metrolla mummolaan!

Perinneleikit:

Körö Körö

Körö, Körö kirkkoon,
papin muorin penkkiin.
ruskealla ruunalla,
valkealla varsalla,
kirjavalla kissalla,
kolipäällä koiralla,
aittojen alitse,
peltojen peritse,
topsis topsis,
topsis tops!

Harakka huttua keittää

Harakka huttua keittää:
hännällänsä hämmentää,
käyttää suurta kämmentään
ja suolat joukkoon heittää.
Hyppää kivelle,
hyppää kannolle,
lentää suuriin puihin,
puts pesään,
käkäräkää,
puurot toisten suihin!

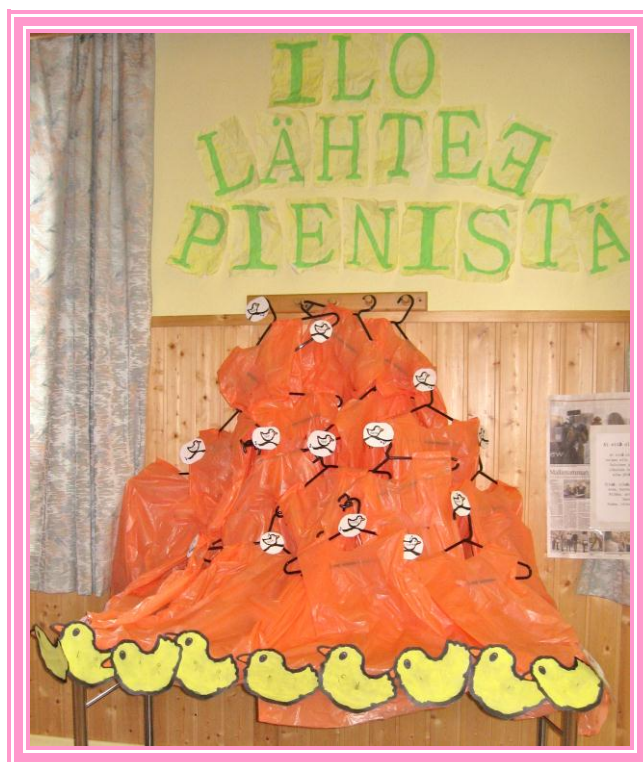
Leikkituokion jälkeen perheet koristelevat kiviä eri väreillä sekä suolalla ja soke-
rilla. Ohjeistamme perheitä tekemään kivistä "jalokiviä", jotka kuvaavat perheel-
le tärkeitä ihmisiä (kuten isovanhemmat, kummit, sukulaiset, ystävät). Vanhem-
pia ohjeistetaan toimimaan yhdessä lasten kanssa.

Lopetus matoilla: Kivien maalaamisen jälkeen vanhemmat ja ohjaajat keinutte-
levat lapsia lakanoiden sisällä musiikin soidessa taustalla. Lopuksi kaikki van-
hemmat ja lapset kerääntyvät makaamaan mattojen päälle lähettämään lämpi-
miä ajatuksia läheisille ihmisille ohjaajien heiluttaessa isoa lakanaa heidän yl-
lään. Loppuloron jälkeen vaihdetaan jälleen tunnelmat.

Taidenäyttely

"Järjestä juhlat"

"Teimme yhdessä tutkimusmatkan taiteen värikkääseen maailmaan:

tanssimme näkyväksi kodin jälkiä,

leikittelimme sanataiteella sekä

ihastelimme värien eri sävyjä, hajuja ja makuja.

Aiheutimme yhdessä materiaalien huoletonta sekamelskaa.

Taidehetkissä tärkeintä oli

pienten ilon pilkkujen poimiminen yhdessäolon hetkistä.

Näistä ilon hetkistä syntyi lumoava, perheen arkea kuvaava taidenäyttely."

Toimintakerrat Kempeleen perhekahvilassa huipentuvat taidenäyttelyyn, missä esillä ovat perheiden tekemät taideteokset sekä toiminnassa käytössä olleet materiaalit. Taidenäyttely järjestettiin Kempeleen nuorisoseurantaloon liikuntasalissa. Näyttelyyn olivat tervetulleita kaikki perhekahvilan asiakkaat sekä perheiden isovanhemmat ja muut sukulaiset ja ystävät. Näyttelyssä esitetään diaesitys kuvista, joita otimme toimintakertojen aikana sekä soitetaan toimintakerroilta tuttua musiikkia. Tarjolla on keksiä, mehua sekä ilmapalloja lapsille.

Toimintaan osallistuneet perheet:

Ohjauksen arviointi toimintarungon alussa

- innostava ohjaus: tunnelmaan virittäytyminen ja innostusruno, ohjeistus, valinnan vapaus

Ohjauksen arviointi toimintarungon lopussa

- innostava ohjaus: ajatusten vaihto, loppuleikki, kotiin viemisten käytännöllisyys sekä ohjauksen arviointi toiminnan aikana

Innostava ohjaus: tuki toiminnan aikana.

Millaisena näitte meidän roolimme ohjaajina? Olisitteko kaivanneet ohjausta lisää, vai oliko sitä liikaa?

Miten toiminta ja ohjaus eroavat perhekahviloissa aiemmin tehdystä?

Kumpi toimintatapa on mielekkäämpi?

Sopiiko heidän mielestään tällainen toiminta perhekahvilaan?

Millä tavalla ohjaajat vaikuttivat toiminnan ilmapiiriin ja mielekkyyteen?

Toivoisitko jotain kehitettävää ohjaukseen?

Yhdessä toimiminen:

- yhdessä tekemisen mielekkyys, tunneilmapiiri, perhe-teema ja osalueet, taiteet ja käytettävät materiaalit, sopivuus perheelle lasten iät huomioiden, useamman lapsen kanssa toimiminen

Onko lapsella ja vanhemmalla ollut keskusteluita toimintaosuuksista ja mitä mietteitä lapsella on herännyt toiminnan aikana liittyen aiheisiin?

Osallisuus ja viihtyvyys ja tarpeiden huomioiminen?

Kysymme, miten pienet lapset ovat reagoineet toimintaan?

Millaisia tunnetiloja vanhemmat ovat huomanneet lapsessaan heräävän?

Oliko toimintatuokioista hyötyä kotona?

Mitä mieltä olitte ”vinkkipaketeista”?

Koitko, että äänesi tuli kuuluviin toiminnan eri vaiheissa?

Kehittämisehdotuksia?

Yhteistyökumppaneilta:

Toiminnan sopivuus perhekahvilaan?

Ohjaustavan sopivuus? Koetko dialogisen yhteistyön ja innostavan työtavan itsellesi sopivaksi?

Haluaisitko itse hyödyntää ohjaustapaa toiminnassasi? Miten? Kaipaatko koulutusta?

Ovatko asiakkaat antaneet palautetta toiminnasta ja millaista?

Miten toiminta kehitti perhelähtöistä ja lapsilähtöistä toimintaa perhekahvilassa?

Onko vanhemman ja lapsen yhdessä toimiminen huomioonotettava asia perhekahvilassa?

Muuta?

OPINNÄYTETYÖN YHTEISTYÖSOPIMUS

LIITE 14

OULUN SEUDUN
AMMATTIKORKEAKOULU

KIVIHARJUNENKKI 1 B, 90220 OULU
(P. 222, 90101 OULU)
www.oamk.fi

OPINNÄYTETYÖN YHTEISTYÖSOPIMUS

Opiskelija	Etunimi	Heidi Maria Elisa Niina Susanna	Sukunimi	Kuoppala Hänninen
	Osoite	Sähköpostiosoite o8kuhe01@students.oamk.fi o8hani00@students.oamk.fi		
	Puhelinnumero	0408275186 0405359959	Koulutusohjelma	Sosiaalialan koulutusohjelma
	Toimeksi- antaja	Organisaation nimi		
	Työn ohjaaja/yhteyshenkilö	Osoite		
	Puhelin	Sähköposti		
Oulun seudun ammatti- korkeakoulu	Yksikön nimi	Sosiaali- ja terveysalan yksikkö		
	Ohjaava opettaja	Päivi Onkala Raija Heiskari	Osoite	
	Puhelin	Sähköposti paivi.onkala@oamk.fi raija.heiskari@oamk.fi		
Opinnäytetyö	Aihe/työnimi	Ilon hetkiä Kempeleen perhekahvilassa		
	Kehittämisen/tutkimustehtävän tavoite ja tulos	Tavoitteena on kehittää innostavaa ja kannustavaa ohjaustapaa sekä dialogista yhteistyötä lapsen, vanhemman ja ohjaajan välillä. Tavoitteena on myös lapsen ja vanhemman yhdessä toimiminen näiden menetelmien pohjalta kehitetään toimintamalli (pdf)		
	Keskeiset menetelmät	Taidetuokiot: innostava ja kannustava ohjaustapa, asiakaslähtöisyys, perhekeskeisyys ja dialogisuus.		
	Kustannusarvio ja kustannusten maksaja	Matkakulut todellisen kulutuksen mukaan maksaa MU Pohjois-Pohjanmaan piiri, Materiaalikulut kustantaa MU:n Kempeleen paikallis-yhdistys.		
	Toimeksiantaja maksaa opiskelijalle tai ammattikorkeakoululle työn tekemisestä	☐ Kyllä ☒ Ei		
	Opinnäytetyölle on nimetty ohjaajaksi työelämän edustaja	☒ Kyllä ☐ Ei		
	Toimeksiantaja hyödyntää opinnäytetyön tuloksia toiminnassaan	☒ Kyllä ☐ Ei		
	Opinnäytetyö valmis	31.12.2011		
	Tarkempi selvitys opinnäytetyösuunnitelmassa	_____20_____		

Sopimusehdot	<p>Opinnäytetyön ohjaus ja vastuu Vastuu opinnäytetyön tekemisestä ja tuloksista on opiskelijalla. Ammattikorkeakoulun vastuu rajoittuu opinnäytetyön tavanomaiseen ohjaukseen.</p> <p>Toimeksiantaja sitouuu antamaan opiskelijan käyttöön kaikki opinnäytetyön tekemisessä tarvittavat julkiset tiedot ja aineistot sekä ohjaamaan opinnäytetyötä toimeksiantajaorganisaation näkökulmasta. Jos opinnäytetyön tekeminen edellyttää salassa pidettävien tietojen tarkastelemista, kirjoitetaan siitä erillinen salassapitosopimus.</p> <p>Oikeudet tuloksiin ja muuhun opinnäytetyöhön liittyvään aineistoon, laitteisiin ja sovelluksiin Valitaan A, B, C, D tai E ja F tai G.</p> <p>A ☐ Käyttöoikeuden luovutus 1 Tekijänoikeus ja omistusoikeus opinnäytetyön tuloksiin kuuluvat opinnäytetyön tekijälle.</p> <p>Tekijä myöntää tällä sopimuksella Toimeksiantajalle rinnakkaisen käyttöoikeuden opinnäytetyöhön ja siihen liittyvään aineistoon. Toimeksiantaja saa valmistaa opinnäytetyöstä kopioita, esittää ja näyttää aineistoa ja levittää opinnäytetyöstä tehtyjä kappaleita. Toimeksiantajalla ei ole oikeutta muuttaa opinnäytetyötä ilman Tekijän lupaa. Muusta käytöstä on sovittava erikseen kirjallisesti.</p> <p>Toimeksiantaja ei voi siirtää tämän sopimuksen mukaista käyttöoikeutta kolmannelle osapuolelle. Käyttöoikeus on voimassa _____,20 saakka.</p> <p>B ☐ Käyttöoikeuden luovutus 2 Tekijänoikeus ja omistusoikeus opinnäytetyön tuloksiin kuuluvat opinnäytetyön tekijälle.</p> <p>Kaikki opinnäytetyön valmistamisen yhteydessä syntyvä aineisto on Tekijän omaisuutta. Tekijä luovuttaa Toimeksiantajalle opinnäytetyön tulosten ja muun aineiston käyttöoikeudet sen jälkeen kun työ on valmis ja kun tuotannon toteuttamisessa käytettyjen laitteiden sekä muiden hankintojen kustannukset on maksettu Oamkille.</p> <p>Opinnäytetyön kopiointi- ja muuntelu-oikeudet siirtyvät Toimeksiantajalle ellei toisin sovi. Mahdollisista käyttöoikeuden laajennuksista ja siitä maksettavasta korvauksesta sovietaan sopijapuolten kesken erikseen.</p> <p>Toimeksiantaja ei voi siirtää tämän sopimuksen mukaista käyttöoikeutta kolmannelle osapuolelle. Käyttöoikeus on voimassa _____,20 saakka.</p> <p>C ☐ Tekijänoikeudet luovutetaan kokonaan toimeksiantajalle 1 Tekijä luovuttaa Toimeksiantajalle kaikki opinnäytetyöhön ja sen tuloksiin liittyvät taloudelliset tekijänoikeudet. Toimeksiantajalla on oikeus luovuttaa tämän sopimuksen mukaiset oikeudet edelleen kolmannelle osapuolelle Tekijää kuulematta ja tehdä levittämisen ja yleisön saataville saattamisen kannalta tarpeelliset muutokset.</p> <p>Oikeuslainsäätöön sisältyy, mutta ei rajoita, kaikki oikeudet muuttaa, välittää, esittää julkisesti ja levittää tallennetta, siirtää se toiselle medialle ja valmistaa kopioita (myös otteita) esittämistä, myyntiä, vuokraamista tai muuta levittämistä varten hyödyntämällä sähköistä, analogista- tai digitaaliteknologiaa, cd- ja dvd-formaatteja, multimediaa, printtimediaa, tietoverkkoja ja videovuokraus-järjestelmiä ja muita vastaavia teknologisia ratkaisuja jakelutavasta riippumatta.</p> <p>Tekijä vakuuttaa, että hänellä on oikeus luovuttaa kaikki edellä mainitut oikeudet, ja että kyseiset oikeudet eivät Tekijän parhaan tiedon mukaan loukkaa kolmansien osapuolten oikeuksia.</p> <p>Toimeksiantaja luovuttaa Oamkille oikeudet arkistoida opinnäytetyö sekä käyttää sitä opetusmateriaalina, toimintansa esittelyssä ja markkinoinnissa.</p> <p>D ☐ Tekijänoikeudet luovutetaan kokonaan toimeksiantajalle 2 Tekijä luovuttaa Toimeksiantajalle kaikki opinnäytetyöhön liittyvät taloudelliset tekijänoikeudet. Toimeksiantajalla on oikeus luovuttaa tämän sopimuksen mukaiset oikeudet edelleen kolmannelle osapuolelle Tekijää kuulematta ja tehdä levittämisen ja yleisön saataville saattamisen kannalta tarpeelliset muutokset.</p> <p>Tilaja luovuttaa Oamkille oikeudet arkistoida valmis teos sekä käyttää sitä opetusmateriaalina, toimintansa esittelyssä ja markkinoinnissa.</p> <p>E ☐ Tekijänoikeuksista sovietaan erikseen Tekijä ja Toimeksiantaja ovat sopineet opinnäytetyön ja sen tulosten tekijänoikeuksista luovuttamisesta seuraavaa:</p> <p><i>Tekijänoikeus ja omistusoikeus opinnäytetyön tuloksiin luovutetaan opinnäytetyön tekijälle. Tekijät myöntävät tällä Sopimuksella Toimeksiantajalle rinnakkaisen käyttöoikeuden opinnäytetyöhön ja siihen liittyvään aineistoon. Toimeksiantaja saa valmistaa opinnäytetyöstä kopioita.</i></p> <p>Korvaukset</p> <p>F ☐ Korvauksena tehdystä työstä sekä tekijänoikeuksien luovuttamisesta Toimeksiantaja maksaa Tekijälle _____ € korvauksen hänen tililleen _____,20 mennessä. Toimeksiantaja huolehtii lakisääteisistä henkilöstökuluista.</p> <p>G ☒ Tekijä-tuottajalle ei makseta korvauksia tehdystä työstä eikä tekijänoikeuksien luovuttamisesta.</p> <p>Tulosten julkistaminen ja luottamuksellisuus Opinnäytetyö on kokonaisuudessaan julkinen. Mikäli opinnäytetyö sisältää liikesalaisuuksia tai muita julkisuuslaissa salassa pidettäväksi määrättyjä tietoja, on opinnäytetyön raportti laadittava niin, että tietojen luottamuksellisuus säilyy. Tarvittaessa salassa pidettävät tiedot on jätettävä työn tausta-aineistoon. Opinnäytetyö raportoidaan ammattikorkeakoulujen verkkoKirjasto Theseukseen (http://www.theseus.fi) tai Oulun seudun ammattikorkeakoulun Intraan. Osapuolelta päätävät raportoitavan opinnäytetyön valmistuttua.</p> <p>Opiskelija, toimeksiantaja ja opinnäytetyön ohjaaja sitoutuvat pitämään salassa kaikki opinnäytetyön tekemisessä ja sitä edeltävissä tai sen jälkeisissä neuvottelussa esiin tulevat luottamukselliset tiedot ja asiakirjat sekä pidättäytymään käyttämästä hyväkseen toisen osapuolen ilmaisemia luottamuksellisia tietoja ilman erillistä lupaa.</p> <p>Opinnäytetyön kustannukset Opinnäytetyöstä mahdollisesti aiheutuvien kustannusten (aineistojen hankinta, raaka-aineet, matkat, työkorvaus jne.) korvaamisesta sopivat toimeksiantaja ja opiskelija keskenään. Ammattikorkeakoulu ei vastaa yksittäisen opinnäytetyön kustannusten korvaamisesta.</p>
---------------------	---

esittää ja näyttää aineista ja levittää opinnäytetyistä tehtyjä kappaleita. Toimelusiantaja Selen siirtää tämän sopimuksen mukaisen käyttöoikeuden kolmannelle osapuolelle. Toimelusi-antajalla on oikeus toimintamallin vapaaseen muokkaamiseen

Allekirjoitukset	Olemme yhteisesti sopineet opinnäytetyön toteutuksesta ja ohjauksesta yllä esitetyllä tavalla	
	Päivämäärä 3 3 20 11	Opiskelijan allekirjoitus Heidi Kuoppala Niina Hanninen HEIDI KUOPPALA NIINA HÄNNINEN
	Päivämäärä 3 3 20 11	Toimeksiantajan allekirjoitus Jukka Kauranen Kerttu Hannila AIRIKKANEN KERTTU HANNILA
Päivämäärä 1 3 20 11	Ohjauksen opettajan allekirjoitus Clay: Heikki Pentti Oskari PÄIVI OIKARALO	